

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 87 · 29. mai
Sesjonen 2023–2024

Møte onsdag den 29. mai 2024 kl. 10

President: Svein Harberg

Dagsorden (nr. 87):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten [10:00:12]: Representanten Christian Tybring-Gjedde vil framsette et representantforslag.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [10:00:28]: På vegne av stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Sivert Bjørnstad, Erlend Wiborg og meg selv ønsker jeg å fremme et representantforslag om å ivareta nasjonal sikkerhet på den norske handelsflåten.

Presidenten [10:00:40]: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:00:48]

Muntlig spørretime

Presidenten [10:00:50]: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Terje Aasland, Geir Pollestad og Erling Sande vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Mari Holm Lønseth.

Mari Holm Lønseth (H) [10:01:19]: Mitt spørsmål går til kommunalministeren.

I distriktene er det mange lokalt eide små og mellomstore bedrifter. Det er hjørnesteinsbedrifter som ofte er selve grunnlaget for at bygda skal gå rundt, og vi vet at andelen norskeide bedrifter ofte er høyest i distriktene. Enkelt sagt er sannsynligheten for at du møter en bedrift som er både norsk og lokalt eid, større jo lenger ut i distriktene du kommer. Den særnorske eierbeskatningen biter også hardere i distriktene enn den gjør på Aker Brygge, hvor andelen utenlandsk kapital er større.

Distriktene lever ikke av statlige subsidier, men av private, lønnsomme jobber, og den viktigste distriktspolitikken vi har, er at private bedrifter får muligheten til å beholde mer av egne verdier for å skape nye verdier i distriktene og nye arbeidsplasser lokalt.

Med denne regjeringen går det dessverre motsatt vei. Den særnorske skatten på norsk eierskap er økt, utbytteskatten er økt, det er innført en midlertidig arbeidsgiveravgift som rammer distriktene hardt, og det er

innført en ny skatt på havbruk som særlig treffer leverandørindustrien i distriktene hardt. Totalt sett er skattene økt med nesten 40 mrd. kr. Med det driver Senterpartiet en form for økonomisk sentraliseringspolitikk hvor store verdier hentes fra små og mellomstore bedrifter i distriktene og sendes til Finansdepartementet i Oslo for videre fordeling til tiltak som Senterpartiet synes er riktige. Nå er vi også i en situasjon der regjeringen selv skriver at bedriftsinvesteringene har begynt å falle, og vi ser at flere flytter ut av landet, noe som også rammer distriktene våre hardt.

Er statsråden enig i at regjeringens skattepolitikk rammer distriktene hardt?

Statsråd Erling Sande [10:03:17]: La meg begynne med det eg er enig i, nemleg at private små og mellomstore bedrifter er kjempeviktige for heile landet, også for norske distrikt. Disse bedriftene er opptekne av mange ting. Dei er opptekne av skattepolitikk, som representanten seier, og det var dei også då førre regjering sat med makta. Dei er opptekne av avstandsulempene som dei opplever. Det tek regjeringa på alvor. Vi har redusert kostnadene for fly på kortbanenettet. Det er viktig, for veldig mange av desse bedriftene forhold seg til ein marknad som ligg eit stykke unna. Vi har redusert prisen på ferjer, og det er viktig for desse bedriftene, for dei opplever ofte at vegen fram til marknaden kostar pengar. For dei er ferja vegen når vegen ikkje er der. Det er eit kjempeviktig tiltak for både folk og næringsliv i distrikta.

Dei er òg opptekne av rekruttering, og skal ein få til rekruttering rundt om i landet, må det vere desentralisert utdanning. Her fører regjeringa til Senterpartiet og Arbeidarpartiet ein heilt annan politikk enn det høgregjeringa gjorde. Vi sørgjer for at desentralisert utdanning er tilgjengeleg, slik at bedrifter rundt i heile landet kan få heva kompetansen til sine tilsette lokalt, rekruttere frå lokale utdanningsinstitusjonar og ha moglegheita til kunnskapspåfyll – for å nemne noko. Så det å redusere interessene til små og mellomstore bedrifter i distrikta til berre å handle om formuesskatten er jo ikkje riktig, sjølv om dei er opptekne av den også, blant andre ting.

Mari Holm Lønseth (H) [10:05:07]: Skal vi få folk til å flytte til distriktene, er vi helt avhengig av at det er jobber der. Denne regjeringen har altså valgt å bruke hundrevis av millioner kroner på å opprette nye fylkeskommuner og nye kommuner, og snart skal vi også få nye domstoler – uten at det løser de utfordringene som distriktene står foran. Skal vi klare å skape flere jobber, må vi gjøre det enklere for dem som faktisk driver disse norskeide bedriftene i distriktene, og jeg mener det vil være vært bedre om man fikk sitte igjen med mer selv. Det

var også derfor Høyre prioriterte både å redusere skattene og å satse på samferdsel – for å nevne noe.

Selv om Sande her er delvis enig i at lokalt eierskap og formuesskatten er viktig, er det verdt å merke seg at Senterpartiet selv i fjor vedtok at det samlede skatte- og avgiftstrykket skulle ned. Senterpartiet i regjering har jo vært med på å sørge for at det skal være lavere formuesskatt i distriktene, selv om den er høyere enn hva den var i 2021. Vil statsråden framover jobbe for å senke skatteinivået, sånn at det blir enklere å skape bedrifter i distriktene?

Statsråd Erling Sande [10:06:12]: Ja, her er representanten inne på nettopp det Senterpartiet og Arbeiderpartiet har gjort gjennom budsjetta. Vi har lagt opp til eit lågare avgiftsnivå, f.eks. på drivstoff, enn det Høgre ønskjer. Med Høgre ville ein altså hatt dyrare transport i store delar av distrikta enn det vi, heldigvis, legg opp til. Vi har auka pendlarfrådraget. Det er viktig, for vi veit at folk i distrikta ofte må reise eit stykke til arbeidsplassen sin. Det tener rekrutteringa til distrikta.

Så er eg glad for at Høgre seier at skal vi ha folk buande i distrikta, må det vere arbeidsplassar der. Nettopp difor fører vi ein heilt annan politikk enn den sentraliseringspolitikken som Høgre førte då dei sat i regjering, der ein gjennomførte ei storstilt flytting av folk i offentleg og statleg sektor frå distriktet til større plassar.

Mari Holm Lønseth (H) [10:07:11]: Statsråden snur det hele helt på hodet. Det framstår som om skatte- og avgiftstrykket har blitt lavere med denne regjeringen. Sannheten er at skatte- og avgiftstrykket har økt med om lag 40 mrd. kr etter at denne regjeringen overtok, og det er de som driver en bedrift, de som eier en bedrift i distriktene, som tar store deler av regningen for det. Det gjør det vanskeligere å starte en bedrift, og det gjør det vanskeligere å investere mer i å ansette flere.

Jeg skjønner at statsråden har lyst til å prate om alt det Senterpartiet selv har pekt på som viktig i distriktspolitikken, og ikke ønsker å snakke mye om det som har blitt vanskeligere. La oss ta et annet eksempel på noe som har blitt vanskeligere i distriktspolitikken etter at Arbeiderpartiet og Senterpartiet tok over, nemlig at man har strammet kraftig inn på adgangen til å leie inn arbeidskraft for å ta unna sesongtoppene. Også her framstår det som om Senterpartiet selv forstår at innleieforbudet er en utfordring, for avløserne i landbruket har fått et midlertidig unntak. Ser statsråden at de utfordringene landbruket har, også vil ramme andre deler av distriktsarbeidslivet?

Statsråd Erling Sande [10:08:19]: Her er det Høgre som snur heile debatten på hovudet, for ein prøver å knyte føresetnadene for distriktsnæringslivet til nokre

små enkeltsaker. Det er totaliteten i den nasjonale politikken og totaliteten i distriktspolitikken som avgjer korleis forholda er for distriktsnæringslivet når det eksempelvis gjeld å få rekruttert arbeidskraft. Heldigvis skjer det store investeringar, det er stor aktivitet i veldig mange distrikt no, og folketalet aukar i veldig mange distriktskommunar. Så det bildet som Høgre her prøver å teikne av at det ikkje går så bra i norske distrikt, kjøper eg ikkje.

Tvert om må vi no fortsetje den kursen som Senterpartiet og Arbeiderpartiet har sett, og setje inn sterkare verkemiddel for å redusere avstandsulemper og auke sjansane for god rekruttering til både private verksemdar og bedrifter og offentleg verksemd. Vi må sikre tenester nær folk, ikkje fortsetje med ei sentralisering som Høgre la opp til då dei sat i regjering.

Mari Holm Lønseth (H) [10:09:23]: Jeg håper virkelig ikke det betyr at den kursen Senterpartiet har startet med – å øke skatten for både folk og bedrifter – skal fortsette framover. Der håper jeg at statsråden heller vil lytte til sitt eget parti, som er tydelig på at skatte- og avgiftsnivået heller må ned hvis det skal være mulig å skape mer verdier også i distriktene.

Når det gjelder innleieforbudet, er det ingen tvil om at det ville bety store utfordringer for kommunal sektor om det skulle ha blitt innført. Statsråden har det øverste ansvaret også for kommunesektoren, og nå skal regjeringen gå i gang med å utrede et forbud mot innleie av helsepersonell for kommunene. Det er utrolig mange små og mellomstore kommuner som ikke bare er avhengig av å leie inn arbeidskraft for å løse næringslivets utfordringer, men for å løse egne utfordringer i helsesektoren. Det er klart at vi ikke løser de store utfordringene i helsesektoren med innleie, men det må være et virkemiddel som de små og mellomstore kommunene kan benytte framover. Ser kommunalministeren hvilke store utfordringer et innleieforbud i helsesektoren kan få for kommunene?

Statsråd Erling Sande [10:10:28]: Når eg besøkjer kommunar, løftar dei fram – ja, utfordringa med å skaffe nøkkelpersonell til viktige posisjonar. Mange brukar innleie for å løyse det. Så peikar dei samtidig på at det er ei større utfordring at ein stadig større del av dei tilsette som dei treng, må hentast gjennom vikarbyrå o.a. Så eg meiner at dette er ikkje noka kvikkfiks-problemstilling. Vi må gå inn i det. Difor er vi heller ikkje tente med ei utvikling der kommunane etter kvart har ein stadig større del av sine tilsette ikkje som eigne tilsette, men som innleigde.

Alfred Jens Bjørlo (V) [10:11:21]: Når eg høyrer kommunalministeren beskrive sin versjon av røyndo-

men ute i Distrikts-Noreg når det gjeld næringslivet, og han seier at vi ikkje må hengje oss opp i små enkeltsaker, vil eg ærleg talt oppmode kommunalministeren om ikkje berre å gå på møte i dei lokale Senterparti-laga når han reiser rundt, men faktisk vere ute og snakke med bedriftene. Det ministeren kallar små enkeltsaker, er faktisk at små og mellomstore familieeigde bedrifter i Distrikts-Noreg no opplever at formuesskattbelastninga er blitt dobla på to år. Ein opplever ei regjering som systematisk vil kutte bruk av private bedrifter i sektorar som er viktige for enkeltbransjar, og ein opplever redusert aktivitet i bygge- og anleggsnæringa.

Eg vil spørje kommunalministeren: Når vi no fekk nye tal i revidert nasjonalbudsjett som syner at investeringane i fastlandsnæringslivet faktisk går ned, og dei ligg an til å gå endå meir ned neste år, stikk i strid med prognosane for berre eitt år sidan, trur kommunalministeren dei nyheitene er verst for byane eller for Distrikts-Noreg?

Statsråd Erling Sande [10:12:28]: Mange bedrifter – alle – vil vere opptekne av skatt. Det er ikkje noka lita enkeltsak, men mitt svar på det førre spørsmålet var at det er ei av fleire saker. Det blir feil å seie at forholda for norsk distriktsarbeidsliv berre handlar om skatt, og det vil eg tru at representanten er einig i. Det handlar om skatt, men det handlar også om transportkostnader, for å ta eitt eksempel der Venstre har eit heilt anna syn enn Senterpartiet og Arbeidarpartiet. Med Venstre ville det betydd auka transportkostnader for mange bedrifter i distrikta og i byane. Det må jo vere eit tankekors også for Venstre, tenkjer eg, når ein då løftar fram forholda for distriktsnæringslivet.

Eg trur vi har det same målet: Vi ønskjer at det skal vere liv, busetjing og utvikling i heile landet vårt, og då er det å leggje til rette for både små, mellomstore og store bedrifter ein viktig del av den jobben.

Presidenten [10:12:41]: Vi går til neste hovedspørsmål.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:13:44]: Mitt spørsmål går til landbruksministeren.

Kall meg gjerne gammeldags, men det var bedre før, da vi faktisk fikk de varene vi trengte, i butikken. Det har blitt en slags ny normal når Senterpartiet styrer, at det mangler ett eller annet. Sist gang hadde vi smørkrise, denne gangen opplever vi eggmangel, og det har vært melkemangel. Vi ser at også poteter ligger tynt an. Man må importere, og der har man da sørget for å øke tollsatsene, noe som slår inn fra september av, og som kan gjøre denne varen vesentlig dyrere for norske forbrukere.

Dette skjer i en tid da mange sliter økonomisk. Alle må ha mat uansett. Jeg synes det er trist å se at det for

mange norske familier handler om å kutte ned på måltid, kutte ned på matforbruket, fordi pengene ikke strekker til. Regjeringens svar på det er altså å øke målprisene, øke prisene. I tillegg har man nå brukt ca. 15 mrd. kr på subsidier til bøndene, uten at jeg kan registrere noe slags, hva skal jeg si, fornøydhet ute blant norske bønder. Tvert imot har det ikke sett så svart ut på veldig mange år.

Planøkonomi har aldri fungert. Det kommer aldri til å fungere, heller ikke i jordbruket. Mitt spørsmål til statsråden er: Er man fornøyd med innsatsen som gjør at svært få bønder er fornøyde, og at forbrukerne opplever dyrere mat? Hva vil statsråden si til forbrukerne, som ikke får tak i de varene de trenger, og som møter tomme eggedisker?

Statsråd Geir Pollestad [10:15:36]: For regjeringa er det svært viktig å auka sjølvforsyninga av mat. Verda er vorten farlegare, meir utrygg. Me styrkjer beredskapen på ei rekkje område. Me styrkjer òg matberedskapen. Då må me ha ein landbrukspolitikk som byggjer opp om at me bruker ressursane i Noreg til å produsera mest mogleg mat til den norske befolkninga.

Stortinget har slutta seg til eit mål om å auka den norske matproduksjonen og sjølvforsyningsgraden med 25 pst. innan 2030. Det er det me jobbar for. Då må me bruka eit sett av verkemiddel. Styrkt tollvern er eitt av desse.

Når me no dei siste åra, òg i den nyleg inngåtte jordbruksavtalen, har lagt opp til ei betydeleg styrking av økonomien i landbruket, har det òg ei side overfor forbrukarane. Me ønskjer at ein del av den kostnadsveksten som jordbruket får, skal takast via budsjettet og ikkje veltast over på forbrukarane. Difor har me òg i jordbruksoppgjeret i vår halde igjen, sånn at prisveksten på mat skal verta omtrent på linje med det som er den forventta prisveksten. Me ser ein prisvekst på ei rekkje varer, òg på importerte varer.

Når det gjeld spørsmålet om egg, er mitt mål at det skal vera norske egg i butikken. Ein må hugsa på kvifor me har eggmangel i Noreg. Me har eggmangel fordi eit hønseri i Sverige med 1,2 millionar høner – noko som eg tenkjer må gleda Listhaug, men det gleder ikkje meg – har fått sjukdomsutbrot. Difor har etterspørselen frå industrien etter norske egg auka, og det tek tid å løfta produksjonen. Men mitt mål er på sikt at me skal vera sjølvforsynte med egg, sånn som me òg har vore dei seinare åra.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:17:38]: Det er bra å styrke beredskapen, men det er det motsatte som skjer. Svært mange bønder står og teller på knappene om de skal slutte å produsere. Vi ser resultatene av Senterparti-styret denne gangen, og vi så det også forrige gang. Mitt

spørsmål er når man skal innse at det er systemet som er problemet, og at planøkonomi aldri er en løsning.

Man var inne på hønseriet i Sverige. Da kan jeg si at for ikke lang tid siden betalte Nortura, i dette planøkonomiske systemet, mange norske eggbønder for å slutte å produsere egg – hundretusenvis av kroner for å slutte å produsere egg. Nå opplever altså norske forbrukere tomme egghyller.

Det Fremskrittspartiet vil, er å forenkle jordbruksavtalen. Det er å ha færre byråkrater som skal følge opp dette. Det er å ha mindre subsidier. Det er å la bøndene få bestemme mer og la staten bestemme mindre. Det er å halvere matmomsen (presidenten klubber) for å hjelpe dem som sliter. Er det ikke på tide å innrømme at det planøkonomiske systemet man forsvarte i mange tiår, ikke fungerer?

Statsråd Geir Pollestad [10:18:50]: Det går mange diskusjonar i landbruket. Det er mange som har innspel. Det er eitt innspel eg aldri får, og det er ein lengsel tilbake til den politikken som vart ført då Sylvi Listhaug var landbruksminister. Aldri før har sinnet og protestane i landbruket vore større.

Det er heilt nødvendig å ha ein aktiv landbrukspolitikk viss me skal greia å nå dei landbrukspolitiske måla, som òg inkluderer å styrkja sjølvforsyninga. Det vert teke opp egg her: Ja, me har eit system som gjer at me har eggproduksjon spreidd rundt i heile landet. Hadde ein gjort som Framstegspartiet vil, hadde konsekvensane vore at eggproduksjonen hadde samla seg rundt der dei befolkningstette områda er, og der eggpakkeria ligg. Det er ein politikk me ikkje ønskjer, for me meiner han gjev dårleg beredskap og dårlegare sjølvforsyning.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:19:52]: Det vi viste i regjering, var at vi greide å levere de varene folk ville ha. Vi fikk opp produksjonen på områder der Senterpartiet sørger for stor import. Vi sørget for en investeringsvilje som vi ikke har sett på svært lang tid i jordbruket. Så resultatene taler for seg.

Det er ikke nok med at man forsvarer denne planøkonomien, men nå ønsker regjeringen også å ta den til et nytt nivå. Framover er det TINE som skal sette melkeprisen, en aktør som henter 94 pst. av melken. De skal sette melkeprisen for bonden, for konkurrentene og til syvende og sist også for forbrukerne. På andre områder ville man kanskje kalle det rene kartellvirksomheten. Det fungerte ikke da staten satte prisen, og det vil dessverre heller ikke fungere når denne tilnærmet monopolisten, TINE, skal sette prisen. Hvorfor er det viktigere for regjeringen å gi TINE økt makt i verdikjeden enn å stå opp for bønder og forbrukere?

Statsråd Geir Pollestad [10:20:54]: Ein av dei viktigaste delane ved norsk landbruk er at bøndene sjølve eig delar av industrien. Dei eig TINE, dei eig Nortura, dei har kontroll med vidareforedlinga. Det gjev bøndene makt i verdikjedene som er prega av nokre store daglegvarekjeder. Eg er svært glad for at norske bønder er organiserte i samvirke, og eg er svært glad for at ein har TINE, som hentar mjølk i heile landet. Det gjer at når osteproducentar ønskjer å starta opp og treng meir mjølk, ja, då kjem TINE og leverer ho. Viss osteproducentane har for mykje mjølk, kjem TINE og hentar ho. Det er ein fantastisk modell me har, knytt til mjølk. Så skal me gjennomføra den endringa, som jordbruket er einig i, på ein måte som gjer at òg dei frittstående aktørane vert sikra innsyn og vert behandla rettferdig.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:21:58]: Det er gjort andre endringer for de andre aktørene, noe som kommer til å svekke konkurransen. Q-Meieriene har vært veldig tydelig på at den politikken denne regjeringen fører, kan føre til mindre konkurranse.

Det er ganske fascinerende å høre at man snakker om denne fantastiske modellen, som jeg ikke finner at noen er fornøyd med. Hvis man snakker med norske bønder, er det knapt en eneste av dem som er fornøyd med tingenes tilstand. Man bruker altså nå ca. 15. mrd. kr mer av skattebetalernes penger, og likevel er ikke bøndene fornøyde. Snakker man med norske forbrukere, tror jeg man skal lete ganske lenge for å finne noen som er fornøyd med de høye prisene vi har i Norge, og også det til dels ganske dårlige vareutvalget.

Mitt spørsmål er nok en gang: Planøkonomi har aldri fungert noe sted der det har virket. Alle som vil se, ser at det heller ikke fungerer i jordbruket. Er det ikke snart på tide at vi gjør noe med dette og sørger for at bøndene får mer frihet, og at forbrukerne får rimeligere mat?

Statsråd Geir Pollestad [10:23:07]: Eg trur ingen norske bønder vil kjenna seg igjen i den kvardagen Listhaug beskriv. Norske bønder er sjølvstendig næringsdrivande. Dei produserer og brukar ressursane på garden, men Noreg er eit kaldare land, med ein kortare vekstsesong. Difor har me f.eks. behov for eit tollvern, ein viktig del av den norske landbruksmodellen. Me har store avstandar og relativt lite areal. Difor treng me dei modellane som sikrar at det er mogleg å ha eit landbruk i heile landet.

Eg trur norske forbrukarar synest det er heilt fantastisk at me har rein og trygg mjølk i Noreg, at me stolar på at den maten me et, er trygg, og at dyra har hatt det godt. Eg er 100 pst. sikker på at det ikkje er noko folkekrav om å få eit industrialisert landbruk etter modell frå andre europeiske land. Me skal utvikla den norske landbruks-

modellen, for han er grunnlaget for at me skal greia å auka sjølvforsyninga av mat i Noreg.

Presidenten [10:24:12]: Vi går til neste hovedspørsmål.

Lars Haltbrekken (SV) [10:24:24]: Mitt spørsmål går til energiministeren.

Det kunne vært fristende å spørre energiministeren hva han tenker om det hasardiøse forslaget fra Høyre om å åpne for olje- og gassvirksomhet i vårt felles matfat utenfor Lofoten, men det skal jeg ikke gjøre. Det jeg i stedet vil spørre om, er en undersøkelse den britiske avisen The Guardian gjorde. De stilte spørsmål til alle forfattere av FNs klimapanelers rapporter siden 2018, altså verdens ledende klimaforskere. Det er 77 pst. av forskerne som tror at oppvarmingen av kloden kommer til å øke med mer enn 2,5 grader. Det vil ha svært store konsekvenser for menneskers liv verden over. Forskerne mener manglende politisk vilje er hovedgrunnen til at vi ikke kommer til å nå klimamålene.

Mitt spørsmål til statsråden er: Er statsråden enig med forskerne i at manglende politiske vilje er hovedtrusselen vi står foran i kampen mot klimakrisen?

Statsråd Terje Aasland [10:25:42]: Aller først hadde det vært moro å svare på det spørsmålet representanten egentlig ikke stilte, om Nordland VI og det Høyre der har gjort. Da kunne jeg svart at vi akkurat har lagt fram forvaltningsplanen, så sånn sett er det uaktuelt å åpne det området for aktivitet. Det er mer enn nok av områder i den forvaltningsplanen som foreligger, til å videreutvikle olje- og gassnæringen på en trygg og god måte.

Det er helt klart at skal vi klare å kutte klimagassutslipp, klare å legge til rette for at vi når de forpliktelsene som ligger i Parisavtalen, er det viktig med politisk engasjement og initiativ i tilknytning til det. Der mener jeg for så vidt regjeringen her hjemme gjør veldig mye riktig og bra.

For det første er det viktig med betydelig mer fornybar energiproduksjon, sånn at en kan veksle inn fossil energibruk med fornybar energibruk. Der er regjeringen veldig godt i gang, og jeg er glad for at SV også har støttet oss, f.eks. i den ambisiøse satsingen vi har knyttet til havvind. Vi er godt i gang og har lagt gode rammer for vindkraftutbygging på land, som vil være en viktig del av også det å kunne skape muligheter for å kutte klimagassutslipp. Vi har også en sterk satsing på sol og kommer til å forsterke den i tiden framover.

Nettopp dette med vannkraften og effektkapasiteten i den er det som er juvelen i kraftsystemet. Det kan være med og bidra til at vi kan veksle inn fossil energibruk med fornybar energibruk og bygge samfunnssek-

torene basert på fornybare innsatsfaktorer, hvor vi nå ser at mange av de store vannkraftprodusentene faktisk har søkt konsesjon og vil investere i oppgraderinger av vannkraften, som er veldig viktig.

Jeg er enig i at det er helt nødvendig at vi har politisk aktivitet og politisk engasjement for å kutte klimagassutslipp, og det mener jeg vi er godt i gang med og legger godt til rette for.

Lars Haltbrekken (SV) [10:27:29]: Jeg takker for svaret.

Nylig kom nyheten om at regjeringen utsetter klimameldingen, som var varslet å komme i løpet av året, til neste år. Det regjeringsoppnevnte klimautvalget, som skal ligge til grunn for regjeringens klimamelding, anbefaler at alle beslutninger som tas i dag, må baseres på et mål om at alle utslipp fra Norge skal være så godt som fjernet innen 2050. Derfor anbefaler utvalget også en permanent stopp i leting etter olje og gass i områder uten direkte tilknytning til eksisterende infrastruktur, som et ledd i gradvis å avvikle oljenæringen.

Spørsmålet mitt er: Er statsråden enig i dette, og vil han sørge for at det ikke deles ut nye letetillatelser til oljeselskapene i områder uten eksisterende infrastruktur?

Statsråd Terje Aasland [10:28:31]: Aller først til utsettelsen av klimameldingen: Det spørsmålet må rettes til klima- og miljøministeren.

Jeg er ikke enig i det klimautvalget tar opp når det gjelder olje- og gassaktiviteten vår. Det går an å ha to tanker i hodet samtidig, og det har vi i regjeringen. Det går an å utvikle aktiviteten på norsk sokkel i en positiv retning og sørge for at produksjonsfallet, som egentlig er ganske dramatisk stort etter 2030, kan dempes noe gjennom ny aktivitet en legger til rette for. Da mener jeg vi har en god tilnærming til det gjennom den politikken som er lagt til grunn for videreutvikling av olje- og gassindustrien vår.

Det er viktig at vi får kuttet utslipp i tilknytning til produksjonen nettopp for å følge opp klimaforpliktelsene – i likhet med all annen type industri som må kutte dette. Hovedingrediensen for det er selvfølgelig at en har tilgang på fornybar energi, hvor en kan veksle inn fossil energibruk med fornybar energibruk. Det ligger det godt til rette for at vi kan klare på norsk sokkel, ikke minst gjennom den havvindsatsingen og den dialogen som regjeringen nå har etablert med olje- og gassnæringen om energipartnerskap.

Lars Haltbrekken (SV) [10:29:36]: Jeg registrerer at svaret er nei på spørsmålet mitt om klimautvalgets anbefaling.

Da vi startet oljevirkksomheten i Norge tidlig på 1970-tallet, samlet man seg om «de ti oljebud». Nå nær-

mer vi oss avslutningen på olje- og gassalderen i Norge. Det er viktig at den avslutningen skjer på en skikkelig måte, som ivaretar både miljøet og arbeidsfolk. Derfor anbefaler klimautvalget at det utarbeides en strategi for slutfasen av norsk petroleumsvirksomhet, og at denne legges fram for Stortinget så raskt som mulig. Utvalget tilrår videre at det ikke gis ytterligere tillatelser til leting eller utvinning inntil en slik strategi er ferdigstilt.

Er statsråden enig i dette, og vil han legge fram en strategi for slutfasen av norsk petroleumsvirksomhet for Stortinget samt sørge for at det da i mellomtiden ikke deles ut noen nye letetillatelser til petroleumsvirksomheten?

Statsråd Terje Aasland [10:30:39]: Hva regjeringen vil foreslå av tiltak, kommer vi tilbake til i klimameldingen.

Når det gjelder det som er mitt ansvarsområde, som knytter seg til olje og gass, kommer ikke vi til å foreslå å legge fram en plan for avvikling av olje- og gassindustrien. Jeg mener det er totalt feil. Jeg mener at olje- og gassindustrien er en viktig brikke, en viktig industri for fremtiden vår. Vi skal utvikle olje- og gassaktiviteten, vi skal kutte utslipp, men vi skal også bidra til at norsk sokkel er attraktiv for nye teknologier som kommer, og som er helt nødvendig i klimasammenheng. Ikke minst vil også karbonfangst og -lagring, havvind og havbunnsmineraler – hvis vi klarer å gjøre det på en bærekraftig måte – være viktig i det grønne skiftet.

Jeg mener at norsk sokkel, norsk olje- og gassindustri, har mye å bidra med i fremtiden. Det er viktig at en ikke gjennomfører en styrt avvikling. Avviklingen eller dempingen av aktiviteten på norsk sokkel vil skje naturlig etter hvert som produksjonsfallet kommer, men vi kommer til å legge til rette for at vi skal unngå for dramatisk store produksjonsfall i årene framover. Det mener jeg er helt riktig, med det som er utgangspunktet for fremtiden.

Lars Haltbrekken (SV) [10:31:43]: Jeg registrerer nok et nei fra statsråden på klimautvalgets anbefalinger. La oss gå tilbake til juni 2020. Da vedtok stortingsflertallet oljeskattepakken. Klimautvalget anbefaler at framtidige prisfall på olje og gass eller kostnadsøkninger for olje- og gassnæringen framover håndteres uten kompensierende tiltak av næringspolitisk eller skattemessig art. Mitt spørsmål er: Kan statsråden garantere at det ikke vil komme nye, gigantiske skattepakker eller andre støtteordninger som skal hjelpe oljeselskapene gjennom prisfall eller kostnadsøkninger?

Statsråd Terje Aasland [10:32:28]: Jeg mener at aktivitetspakken som ble vedtatt for olje- og gassindustrien i 2020, var helt nødvendig, og jeg har sett noen fan-

tastiske resultater av den. Jeg var bl.a. i Sandnessjøen og besøkte Aker Solutions verft og så deres aktivitet der – et verft som hadde vært nedlagt hadde det ikke vært for aktivitetspakken. Der møtte jeg to lærlinger som så fremtiden sin i Sandnessjøen på grunn av aktiviteten som var der som følge av aktivitetspakken. Vi kan gå langs hele kysten og se resultatene av den. Jeg mener det var helt nødvendig at vi gjorde det.

Med hensyn til den situasjonen vi har vært i, og den situasjonen vi ser framover, ser ikke jeg noe behov for nye typer tiltak for det nå. Vi skal fokusere på det som er viktig for oss. Det er å kutte klimagassutslipp fra norsk sokkel og sørge for at vi utvikler nye næringer i tilknytning til olje- og gassindustrien som er viktige for klimaforpliktelsene våre, med tanke på både CO₂-lagring, havvind og havbunnsmineraler – hvis vi kan gjøre det på en bærekraftig måte. Det er viktige bidrag for det grønne skiftet. Det er viktig at Norge stiller opp og vurderer de mulighetene, ikke minst med den kompetansen som er knyttet til olje- og gassindustrien vår.

Lars Haltbrekken (SV) [10:33:33]: Jeg hører ingen garantier fra statsråden mot tilsvarende oljeskattepakker eller støtteordninger framover. Jeg hører at han ikke ser behov for det akkurat nå, men ingen garantier. Nå har statsråden svart nei på noen av de viktigste anbefalingene som klimautvalget kom med – anbefalinger som ligger innenfor hans ansvarsområde, og som da skal danne grunnlaget for regjeringens klimamelding. Viser ikke statsråden med sine svar at han gir klimaforskerne som har svart på The Guardians spørreundersøkelse, rett i deres sterke bekymring? Hvordan i all verden har statsråden tenkt at Norge skal nå sine klimamål om å ha fjernet tilnærmet alle utslipp av klimagasser innen 2050 dersom man ikke skal gjøre noe med den næringen som forurenser desidert mest, og når han sier nei til samtlige faglige, godt begrunnede råd fra klimautvalget på sitt eget felt?

Statsråd Terje Aasland [10:34:37]: Jeg tror representanten totalt må ha misforstått hva jeg har sagt. Jeg har sagt, og faktisk understreket, at vi skal gjøre noe med olje- og gassindustrien vår. De må kutte utslipp, i likhet med all annen fastlandsindustri, fordi det er en del av de forpliktelsene vi har påtatt oss. Det har jeg understreket så til de grader gjennom de svarene jeg har gitt, og det kommer vi til å fortsette med.

Det betyr ikke at vi må avvikle den typen industri som har den typen produksjon. Tvert om kan olje- og gassindustrien være en fin inngang til de nye næringene fordi den har økonomisk bærekraft og en kompetanse som er svært verdifull i det grønne skiftet, og som kommer til å bli utnyttet på nye områder – spennende områder for Norge – sånn at det skaper verdier og trygge ar-

beidsplasser og legger til rette for aktivitet langs hele kysten. Jeg er veldig opptatt av at vi har det fokuset.

Jeg har ikke sagt hva som kommer i klimameldingen – det kommer vi med når klimameldingen kommer, og den blir lagt fram av klima- og miljøministeren – men jeg har gitt mine vurderinger knyttet til forslagene som har kommet fra utvalget på mitt område, og der har jeg vært forholdsvis tydelig.

Sofie Marhaug (R) [10:35:53]: Det er godt å høre at regjeringen avviser å åpne Nordland VI, men et av prosjektene som er ment å forlenge oljealderen, ifølge regjeringen selv, er elektrifiseringen av Melkøya. Ved å gjøre det risikerer vi høye strømpriser, avslag for etablering av andre og mer klimavennlige næringer i nord og ikke minst ødelagt natur. NVE har sagt at de vil gå videre med 26 vindkraftprosjekter i det såkalte kraftløftet. Det vil tilsvare veiutbygging fra Stortinget til Ballangen Camping, for å si det med Naturvernforbundet. Konflikten med reindriften står også i kø når NVE skal gå videre med disse prosjektene, og det er en ny siling nå i juni. Mitt spørsmål til statsråden er egentlig om ikke statsråden er bekymret for dette svært klima- og miljøfiendtlige prosjektet som elektrifiseringen av Melkøya er, og hvor mange prosjekter som kommer til å sløyfes når NVE skal foreta sin siling i juni.

Statsråd Terje Aasland [10:36:58]: Det var mange underlige påstander i det spørsmålet. Det må jeg virkelig si. At dette er et klimafiendtlig prosjekt – det er jo tvert om. Det er kanskje et av de viktigste klimatiltakene vi gjør, hvor vi kutter 800 000 tonn CO₂ fra den årlige produksjonen av LNG på Melkøya. Det kan jo ikke være annet enn et viktig klimatiltak, for det er det største enkeltutslippet vi kommer til å kutte i denne stortingsperioden. Det er viktig.

Når det gjelder kraftløftet for Finnmark, hva handler det om? Jo, det handler om å skape muligheter – muligheter for å videreutvikle industri, næringsliv, sørge for at vi kan snu trenden med befolkningsnedgang til befolkningsvekst igjen, skape håp og optimisme i nord. Det er det en ønsker å gjøre gjennom det. Grunnlaget for det er tilgang på mer fornybar energi – mer fornybar energi som kan videreutvikle disse næringene innenfor det som er klimarammene. Det er det vi legger til rette for i kraftløftet for Finnmark – å skape nye muligheter for en landsdel som har et stort potensial for å videreutvikle seg.

Sofie Marhaug (R) [10:38:03]: Det er regjeringen selv som har argumentert med at vi må elektrifisere Melkøya for å forlenge levetiden til installasjonen. Så kan regjeringen si at det er klimavennlig fordi det er mer klimavennlig med fornybar energi enn med fossil

energi, men i praksis forlenger man levetiden til oljealderen, og man åpner opp for å kunne bygge ut infrastruktur for å lete etter mer olje og gass i nord. Å kalle det klimavennlig er egentlig bare å sminke sannheten. Det er klimasminke. Jeg tror at hvis vi skal nå klimamålet på lang sikt, er det helt feil vei å gå.

Det andre jeg stilte spørsmål om, som regjeringen aldri svarer meg på, er hvordan man skal gjennomføre dette på en måte som ikke fullstendig ødelegger for samiske interesser, for reindriften, og som ikke kommer til å ødelegge naturen fullstendig. Dette er området med mest villmarkspreget natur. Hvordan i alle dager skal regjeringen forsvare dette som et miljøvennlig tiltak?

Statsråd Terje Aasland [10:39:10]: At vi forlenger levetiden til den største og viktigste industribedriften i Finnmark, er jeg stolt av å kunne være med på – samtidig som en kutter betydelige mengder klimagassutslipp. Det å sørge for at de menneskene som har jobben sin på Melkøya i dag, kan gå på jobb hver dag, føle tryggheten rundt det, at vi kan være med og videreutvikle de ressursene som er der, på en mer bærekraftig måte enn det vi har gjort fram til nå, er jeg stolt av å være med på. Jeg er ikke engstelig for det.

Når det gjelder mulighetene for å bygge ut mer fornybar energi i Norge, er det nå kommet meldinger til NVE på over 10 000 MW. Vi kommer ikke til å bygge ut alt det. 10 000 MW tilsvarer med den produksjonskapasiteten og vinden som er tilgjengelig i Finnmark, rundt 40 TWh mer fornybar energiproduksjon. Vi kommer ikke til å bygge ut alt, men vi kommer til å legge til rette for at vi kan elektrifisere Melkøya, samtidig som vi skaper nye muligheter i Finnmark, for det er det Finnmark trenger. De trenger trygge jobber, framtidsrettede jobber, gode jobber, som utledes av at de får tilgang på kraft som grunnlag for å investere i annen type virksomhet rundt omkring i den landsdelen. Det er jeg glad for å være med på.

Presidenten [10:40:16]: Vi går til neste hovedspørsmål.

Ola Elvestuen (V) [10:40:33]: Mitt spørsmål går også til energiministeren.

Mens han kommer opp, kan jeg si at det eneste svaret på Melkøya er karbonfangst og -lagring for gasskraftverk.

Norge skal kutte 55 pst. av utslippene sine innen 2030, og vi skal gjøre det sammen med EU. Dette har vi også meldt inn til FN. Det EU gjør nå, er å lage et omfattende regelverk for å nå disse målene. Det innføres direktiver og regelverk nærmest månedlig og i et stort tempo for å nå dette målet, mens Norge henger lenger og lenger etter med å innføre nye direktiver. Jeg synes egentlig det

er synd at jeg må stille dette spørsmålet en gang til, for jeg har stilt det mange ganger før. Det er fornybardirektivet det stilles spørsmål om enda en gang – det er ikke kommet på plass. Energikommisssæren, Kadri Simson, har kommet med et krav til Norge om at dette må innføres innen 13. august. Statsråden svarte også innen 13. mai, men det framstår ikke akkurat som at det er noe større tempo i det arbeidet regjeringen legger fram. Statsministeren har også svart her i salen, hvor han heller ikke kom med noe tydelig signal om at dette nå skal gjennomføres i norsk rett, altså at regjeringen kommer til Stortinget. Mitt spørsmål til statsråden er ganske enkelt:

Når vil regjeringen legge fram fornybardirektivet for Stortinget, og vil vi følge opp de forventningene EU har, sånn at vi ikke får en ytterligere konflikt med EU innenfor dette feltet?

Statsråd Terje Aasland [10:42:16]: Jeg er helt enig i at å kutte 55 pst. er en stor oppgave, og det er veldig godt å gjøre dette sammen med EU. Der er jeg helt enig med representanten. Han peker også på det direktivet som han selv ikke innførte. Det kom under hans regjeringstid, og de hadde hatt tid nok til å gjøre det. Vi jobber godt med fornybardirektivet nå og kommer tilbake til Stortinget på en trygg og god måte med hvordan vi skal jobbe videre med dette.

Vi er innstilt på å jobbe for å redusere etterslepet. Det tror jeg det er veldig viktig at vi klarer å få gjort noe med, med tanke på den norske situasjonen, for det er mange muligheter også for Norge i dette. Jeg kan ikke sette en dato nå, men vi jobber godt med både energiefektiviseringsdirektivet, bygningsdirektivet fra 2018 og fornybardirektivet fra 2018, og vi kommer til å svare ut det med god takt og tone, også til EU.

Ola Elvestuen (V) [10:43:14]: Svaret er altså ingenting – vi fortsetter akkurat som før, og etterslepet blir større og større. Dette framstår egentlig som om det bare er et pågående arbeid. Det som egentlig skjer, er at det er en kontinuerlig uenighet mellom de to regjeringspartiene, Arbeiderpartiet og Senterpartiet, det er en kontinuerlig uenighet internt i Arbeiderpartiet, og det er en kontinuerlig uenighet mellom Arbeiderpartiet og LO.

Hvordan ser energiministeren for seg at vi skal nå 55 pst. innen 2030 når vi ikke får fortgang i implementering av det regelverket som EU setter opp for å nå nettopp det samme målet?

Statsråd Terje Aasland [10:44:08]: La meg være veldig tydelig: Vi skal kutte klimagassutslipp i tråd med våre forpliktelser. Vi skal kutte 55 pst. fram til 2030. Det

er en stor og viktig oppgave, og det er en fordel å gjøre dette sammen med EU.

Når det gjelder det etterslepet vi har på energiområdet, på de ulike direktivene som ligger der, er det i vår egen interesse at vi får et velfungerende energisamarbeid med EU. Det styrker norske aktører, norske bedrifter og rammeverket rundt dette. Vi gjør altså dette på en ordentlig måte, går gjennom de ulike direktivene og kommer til å legge det fram for beslutning så snart vi er ferdig med den jobben.

Når representanten Elvestuen nå er veldig utålmodig, er jeg litt forundret over at han ikke var mer utålmodig da han selv satt og mottok disse direktivene i regjering. Da skjedde det veldig lite. Brorparten av etterslepet, som vi må jobbe med nå, er faktisk fra før vår regjeringstid.

Alfred Jens Bjørlo (V) [10:45:17]: Mitt tilleggsspørsmål går til kommunalministeren, for skal vi nå disse ambisiøse måla som energiministeren snakkar om, kan vi ikkje berre halde på med direktiv, vi må gjere noko, og vi må ta dei lågthengande fruktene først. Klarer vi ikkje dei, klarer vi iallfall ikkje å nå dei måla. Då har kommunesektoren ei viktig rolle.

Eg skal ta eit konkret døme på eit grep vi må få til for å nå målet. Det er å kutte utslepp frå ferjer og hurtigbåtar i Noreg, som er store klimautsleppskjelder i dag. Då Venstre var i regjering, innførte vi mål om at det for alle nye hurtigbåtanbod skulle vere låg- eller nullutslepp i løpet av 2025, og for alle ferjer det same frå 2023. No har vi nettopp fått høyre frå NRK at det er nesten ingen fylke som stiller krav om null- og lågutslepp for nye ferjer ved hurtigbåtanbod, fordi ein ventar på forskriftene for å få det til. Vestland – kanskje det aller mest ekstreme eksempelet – har anbodet ute, men ventar berre på ei avklaring på om det kjem kompensasjon frå regjeringa som gjer at dei kan bestille nye hurtigbåtar utan klimagassutslipp. Kan statsråden avklare det?

Statsråd Erling Sande [10:46:27]: For det første har regjeringa vore tydeleg på at ein vil stille strengare klimakrav når det gjeld anbod for ferjer og hurtigbåtar. Vi har til og med ei forskrift som vi har hatt på høyring om dette temaet, så dette jobbar vi heilt konkret med. Så er det slik at når ein skal utforme nye krav, må ein ha ein skikkeleg prosess på korleis desse krava er, og også korleis ein skal kompensere det å stille slike krav. Det tek av og til litt tid, men det er viktig at den jobben blir gjort ordentleg, ikkje minst av omsyn til fylkeskommunane i dette tilfellet, slik at ein er trygg på kva ein har å halde seg til. Eg kan berre seie at vi deler det engasjementet som representanten har i desse spørsmåla, og jobbar heilt konkret med desse krava.

Presidenten [10:47:19]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Nikolai Astrup (H) [10:47:37]: I april var energi- og miljøkomiteen på reise til Tyskland. Under et møte med tyske parlamentarikere stilte en av representantene for De grønne oss et spørsmål. Spørsmålet var: Kan Norge levere mer gass til Europa? Svaret på det spørsmålet er ja, men det forutsetter at vi fortsetter å lete etter gass som kan utvinnes. Det er også forutsetningen for at Norge kan opprettholde sin posisjon som en langsiktig og stabil leverandør av energi til Europa.

Bakgrunnen for spørsmålet i Bundestag var todelt. Europa er blitt mer avhengig av LNG fra bl.a. USA, som koster mer og har høyere utslipp enn norsk rørgass. Men det er også en annen grunn til at Tyskland er opptatt av Norges gassreserver. I økende grad ser de at norsk gass vil bli viktig for å skalere hydrogenøkonomien i landet. Blått hydrogen, basert på naturgass, med fangst og lagring av CO₂, koster i dag omtrent halvparten av grønt hydrogen. Skal en nå Europas hydrogenmål i 2030 med grønt hydrogen, vil det kreve 500 TWh og en ny fornybar kraftproduksjon for dette formålet alene.

Snarveien til skalering av den europeiske hydrogenøkonomien går derfor gjennom norsk naturgass. Tyskland skal bygge ut 10 000 km med rørledninger for å betjene behovet for hydrogen i tysk industri. Det sier litt om ambisjonene. Den norske regjeringen har som mål at 10 pst. av norsk gassproduksjon i 2030 skal gå til produksjon av blått hydrogen som selges til Tyskland.

Ser vi på prognosene for norsk gassproduksjon, vil den falle betydelig utover 2030-tallet. Allerede i 2032 er det snakk om et fall på 12 pst., som høres lite ut, men som er store mengder gass. Statsråden brukte selv i svar til representanten Haltbrekken uttrykket «dramatisk» fall etter 2030. Spørsmålet mitt til statsråden er: Er statsråden enig i at fallende gassproduksjon fra norsk sokkel vil gjøre det vanskeligere for Europa å gjennomføre klima- og energiomstillingen?

Statsråd Terje Aasland [10:49:46]: For det første vil jeg slutte meg til de vurderingene som representanten har som grunnlag for sitt spørsmål om at når det gjelder hydrogenøkonomien, spesielt i Tyskland, kan Norge spille en veldig viktig rolle. Derfor har vi opprettet en «task force», altså en arbeidsgruppe, med tyske myndigheter, og det er god politisk kontakt om dette spørsmålet og mulighetene for å realisere større produksjon av blått hydrogen på norsk sokkel. Sånn sett er jeg enig i at en trenger langsiktighet i det, først og fremst fra tysk side – tydelige signaler om at en ønsker å bruke blått hydrogen i en lengre tidshorisont, som kan forsvare eventuelle investeringer på norsk sokkel. Det vil være

særdeles viktig for å understøtte de store investeringene og konsekvensene som det får på norsk side.

Så er det selvfølgelig viktig at vi klarer å dempe det produksjonsfallet etter 2030 som ligger i dagens analyser. For å legge til rette for det mener jeg at det vi har lagt fram i forvaltningsplanen for aktuelle områder, viser at det fremdeles er store muligheter for å utvikle olje- og gassnæringen på norsk sokkel. Vi understreker det også gjennom de ulike TFO-rundene vi gjennomfører hvert år, hvor vi fokuserer på nettopp å utvide TFO-området sånn at det hele tiden skal være attraktivt areal å lete i for olje- og gassindustrien. Jeg mener vi har en veldig, skal vi si, god inngang til det sånn som det foreligger nå, og jeg er enig i at den jobben som norsk olje- og gassindustri har gjort i en situasjon hvor energiknappheten var et sterkt uttrykt dilemma i Europa, også står seg veldig godt. Det å øke eksportkapasiteten i 2022 med 8 pst., 100 TWh, viser hvordan olje- og gassindustrien også kan snu seg og fokusere på gasseksport. Så det ligger veldig mange muligheter i den politikken som regjeringen fører for å bidra til at vi er stabile og forutsigbare også i framtiden.

Nikolai Astrup (H) [10:51:56]: Det fremkom i en tidligere replikkveksling her at representanten Haltbrekken ikke fulgte så godt med på reisen til Tyskland. Han tok jo til orde for at det er behov for full stans i letting etter gass på norsk sokkel. Så langt har SV fått betydelig innflytelse på regjeringens petroleumspolitik. 26. konsesjonsrunde skal f.eks. ikke lyses ut i denne stortingsperioden.

Mitt spørsmål til statsråden er: Er statsråden villig til å se etter nye flertall for å få en mer offensiv letepolitikk, slik at vi finner mer gass? Produksjonen faller kraftig fra 2030. I gassammenheng er det i morgen. Vi må finne gass veldig snart for å kunne utvikle feltene i et perspektiv som gjør det mulig å opprettholde produksjon og bidra til skaleringen av hydrogenøkonomien i Europa. Er statsråden villig til å vurdere nye grep, som f.eks. å lyse ut 26. konsesjonsrunde, og å gjenåpne de delene av Nordland VI som tidligere har vært åpnet av Stoltenberg-regjeringen?

Statsråd Terje Aasland [10:53:03]: Aller først: Jeg er veldig glad for det samarbeidet vi har med SV. Jeg synes det er konstruktivt, bra og viktig. Det underbygger viktige verdier som både SV, Senterpartiet og Arbeiderpartiet står sammen om: det å trygge menneskene, sørge for at de har jobber, rettferdig fordeling osv. Der skiller vi oss fra Høyre, for å si det forsiktig.

Når det gjelder 26. konsesjonsrunde og de årlige rundene der, har de mindre betydning for den gassproduksjonen vi her snakker om. Det som er viktig, er at vi utvider TFO-områdene våre og sørger for at det er akti-

vitet i dem gjennom aktiv letedeltakelse fra olje- og gasselskapene. Det jeg synes er spesielt viktig i en sånn gassammenheng for norsk sokkel, er det vi har gjort for Barentshavet nå. Vi har lyst ut mange blokker i den runden som nå er ute, nettopp for egentlig å avklare interessen fra olje- og gasselskapene og mulighetene for både å øke aktiviteten, finne mer, investere mer og så legge til rette for en infrastruktur som vil være svært viktig for Europa i en gassammenheng.

Nikolai Astrup (H) [10:54:11]: Jeg merker meg at statsråden ikke er villig til å tenke nytt rundt norsk gasspolitikk for å bidra til å finne mer gass, som kan gjøre at Europa lykkes med energi- og klimaomstillingen. Når det gjelder de delene av Nordland VI som har vært åpnet, er DNV tydelig på at det ikke er noen større miljørisiko der enn andre steder for norsk petroleumsvirksomhet. Hvorfor skal det ikke være aktuelt å kunne gjenåpne de delene som tidligere har vært åpnet? Det er også i nærheten av eksisterende infrastruktur. Jeg vet at Arbeiderpartiet tidligere har vært for det, men nå, i kompaniskap med SV, er det ikke aktuelt. Det samme gjelder 26. konsesjonsrunde, som Arbeiderpartiet tidligere har vært for, men i kompaniskap med SV er det ikke lenger aktuelt.

Spørsmålet er hvor konstruktivt og bra det partnerskapet statsråden har med SV, er for våre allierte i Europa, for deres energisikkerhet, for sikkerhetspolitikken i det store og for evnen til å kutte klimagassutslipp på kontinentet.

Statsråd Terje Aasland [10:55:14]: Jeg vet ikke hvor mye nytt Høyre tenker her. Det er gammel tenkning når en går på Nordland VI, etter min mening. Det er et område som er beskyttet fra aktivitet. Det står vi inne for, og det understreket vi da vi la fram forvaltningsplanen. Hvis det er det som er å tenke nytt fra Høyres side, er jeg overrasket. Det er ikke mye kreativitet eller nytenkning i det, for å si det sånn.

Stabilitet og forutsigbarhet er viktig for olje- og gassnæringen vår. Det å sørge for at vi har tildeling gjennom de årlige TFO-rundene vi har, er grunnlaget for videreutvikling av aktivitet på norsk sokkel i modne områder, områder som kan utvinnes, områder som kan utnytte eksisterende infrastruktur bedre.

Som jeg sa i mitt forrige svar, mener jeg også at det vi har gjort i den runden som er ute på utlysning nå, er særdeles viktig med tanke på å avklare hvor stor interesse olje- og gassindustrien har for å lete for eventuelt å finne gass i Barentshavet. Det vil være særdeles avgjørende for å koble Barentshavet på den øvrige infrastrukturen vi har, sånn at vi kan levere store mengder gass med både lave utslipp og til en grei kostnad.

Nikolai Astrup (H) [10:56:25]: Som konservativ er det fristende å si at også gamle tanker kan være gode tanker, men heller ikke de tankene vil statsråden være med på. Det er jo et tankekors.

Mitt spørsmål dreier seg om noe litt annet. Som sagt er det slik at den norske regjeringen har som mål at 10 pst. av norsk gassproduksjon i 2030 skal gå til produksjon av blått hydrogen som skal selges til Tyskland. Det er snakk om å bygge et hydrogenrør.

Jeg er helt enig med statsråden i at Tysklands villighet til å kjøpe blått hydrogen må være en forutsetning for å bygge et slikt rør, men kan statsråden garantere tyskerne at det vil være nok gass tilgjengelig til å produsere blått hydrogen i et langt nok perspektiv til at en slik investering i et rør lar seg forsvare? Statsråden er jo i kompaniskap med SV ikke villig til å forsere leteaktiviteten etter mer gass på norsk sokkel.

Statsråd Terje Aasland [10:57:21]: Jeg synes det først og fremst kommer gode, nye og kreative tanker fra det samarbeidet som er mellom Senterpartiet, Arbeiderpartiet og SV, både gjennom budsjettforhandlingene og det som også handler om olje- og gasspolitikken. Det som kommer fra Høyre, er stort sett gamle tanker.

Når det gjelder utviklingen av blått hydrogen på norsk sokkel, kommer vi til å legge til rette for videre leteaktivitet. Vi kommer til å legge til rette for at olje- og gassindustrien har forutsigbarhet, sånn at den kan finne mer gass og etablere det, enten til gassleveransene Europa vil være avhengig av, eller konvertere det, fange CO₂-en og eksportere det i form av blått hydrogen, som kan være en stor mulighet for Norge. Det er også noen heftelser ved det, som det er viktig at en har med seg i den diskusjonen, og som er krevende – mer krevende fra norsk side enn fra tysk side. Jeg er enig i at forutsetningen er at det er langsiktighet i kontraktene, og det må også Tyskland gi eksplisitt uttrykk for gjennom sitt ønske om å bruke blått hydrogen som grunnlag for hydrogenøkonomien.

Presidenten [10:58:25]: Vi går til neste hovedspørsmål.

Terje Halleland (FrP) [10:58:43]: Det var kjekt at energiministeren bare ble stående på talerstolen, for jeg hadde tenkt å fortsette der vi slapp sist.

Regjeringen har fremdeles store ambisjoner om å øke kraftforbruket. I regjeringens grønne industriløft er bl.a. batterifabrikk og prosessindustri framhevet som satsingsområder, noe vi vet vil føre til bruk av store mengder med strøm. Samtidig har regjeringen også ambisjoner om å nå klimamålene. Noe vi vet, er at disse ambisjonene vil kreve store mengder med strøm. Ifølge Miljødirektoratet trenger vi altså 34 TWh med ny kraft

innen 2030 bare for å oppfylle klimamålene, og da er det ikke tatt med en eneste batterifabrikk. Dette er vi altså ikke i nærheten av i dag.

Regjeringen trekker stadig fram satsing på havvind som en løsning på kraftbehovet. Nå har, fantastisk nok, regjeringen også snudd når det gjelder kjernekraft. Det er hyggelig å registrere at det indre presset i Arbeiderpartiet også virker. Det er uansett gledelig at regjeringen har snudd. Likevel kommer verken havvind eller kjernekraft til å løse de kraftutfordringene som nasjonen står overfor på kort sikt. Jeg kan bare minne om at det er kun fem år igjen til 2030.

Tidligere har jeg spurt statsråden om hvordan regjeringen ligger an når det gjelder økt kraftproduksjon innen 2030. Han svarte sist gang veldig optimistisk med tanke på NVEs portefølje. Men da jeg stilte statsråden et skriftlig spørsmål, ble jeg veldig skuffet. Her ligger det nemlig bare rundt 8 TWh med ny kraftproduksjon, og NVE sier at det ikke er særlig håp om noen større økt kraftproduksjon enn 8 TWh i 2030. Det er altså mindre enn en tredjedel av det vi trenger bare for å nå klimamålene – uten en eneste ny arbeidsplass. Dette henger, som sagt, ikke sammen.

Hva skal statsrådets plan være framover for å sikre at næringslivet får tilgang til rimelig kraft, som gjør det interessant å investere i Norge?

Statsråd Terje Aasland [11:00:53]: Aller først: Ja, vi har store ambisjoner for å produsere mer fornybar energi, og det er tre grunnleggende årsaker til det.

Vi trenger det som et klimatiltak i samfunnet vårt. Det er helt avgjørende for at vi kan veksle inn fossil energibruk med fornybar energibruk, og det er en viktig driver i etterspørselsveksten på fornybarsiden.

Vi trenger nyindustrialiseringen etter hvert som aktiviteten knyttet til olje og gass i tiårene framover vil avta. Det er viktig at vi har mer ny industri som det er grunnlag for å ha i Norge gjennom tilgang på fornybar energi.

Det tredje er digitaliseringen, som også er en veldig viktig del av driverne her.

Det at vi trenger store mengder med fornybar energi, er viktig. Jeg er veldig glad for det hvis det er sånn nå at også Fremskrittspartiet erkjenner det faktum, for da er vi enige om et grunnlag å diskutere energipolitikken ut fra.

Vi har gjort enormt mye. Vi har avklart rammebetingelsene for vindkraft på land. Der er det nå gitt trygghet til kommunene om avkastning og verdiskaping som blir igjen lokalt. Vi har også avklart grunnrenteskatten for dem som vil investere i vindkraft.

Jeg er helt overbevist om at når vi får gitt kommunene tilstrekkelig trygghet for at det de sier ja til gjennom

en områderegulering for avsetting av areal til vindkraft, vil flere kommuner være positive til dette.

Det er ingen tvil om at den store mengden med mer fornybar energi vil komme gjennom havvind. 30 000 MW – det er like mye som hele den norske kraftproduksjonen i dag. Det er en formidabel satsing som ligger i bunnen her. Vi kommer til å gjennomføre det grunnlaget vi har satt gjennom den målsettingen. Vi er godt i gang med de første 1 500 MW som ble utlyst gjennom en auksjon, som ble veldig vellykket. Så vi kommer til å gjøre mer for å få mer fornybar energi og opprettholde våre ambisiøse tilnærminger til det.

Det gleder meg helt på tampen å kunne si at det å fylle på kunnskapen til representanten Halleland om kjernekraft, tror jeg er en fordel for å realitetsorientere den debatten.

Terje Halleland (FrP) [11:03:02]: Takk for svar.

Min bekymring går altså ikke ut på hva regjeringen har tenkt å bruke kraften til framover. Min bekymring går ut på hvor vi skal få tak i den kraften for å oppfylle de ambisjonene som statsråden har. Det er ingenting i klimamålene som gir oss mer kraft, det er ingenting i omstillingen som vil gi oss tilgang til mer kraft, det er ingenting i digitaliseringen som vil gi oss mer kraft – eller muligens kan man i digitaliseringen oppnå noe annet. Problemstillingen er veldig enkel: at ambisjonsnivået til regjeringen på økt forbruk av kraft er så uendelig mye større enn ambisjonene for å få ny kraftproduksjon. Havvind er ingen løsning på dette før 2030. Hva er beskjeden til norsk næringsliv fra statsråden på utfordringene med å få tilgang til ny kraft?

Statsråd Terje Aasland [11:04:07]: Jeg tror det er viktig å understreke at nå er rammebetingelsene for å investere i fornybar kraft, både når det gjelder vind på land og vannkraft, avklart. Det er en viktig forutsetning. Nå er det absolutt grunn til for alle som er i fornybarbransjen, eller de som ønsker seg inn i denne, å se på mulighetene for å investere. Om det er vind, vann eller oppgraderinger av vannkraften, er det nå store muligheter for å gjennomføre lønnsomme investeringer i den typen fornybar energiproduksjon som vi kommer til å trenge i tiden framover.

Havvindpotensialet på norsk sokkel er stort. Det er en viktig dimensjon. I tillegg til at det kan produsere like mye strøm som hele den norske kraftproduksjonen i dag, er det en tilleggsdimensjon ved flytende havvind: at det vil være spesielt interessant for norske leverandører og norske kompetansemiljøer for å utvikle et nytt bein å stå på, i forhold til mange av de leveransene som tidligere har gått til olje- og gassindustrien. Jeg mener ... (Presidenten klubber.)

Presidenten [11:05:11]: Tiden er ute.

Terje Halleland (FrP) [11:05:14]: Jeg hører at statsråden sier at det er avklart. Ja, det er en del områder som er blitt avklart, men som sagt, og som jeg tidligere har sagt, er det kun fem år til 2030. Alle ambisjonene som regjeringen henviser til, skal innfris før 2030. Når jeg får svar fra statsråden på spørsmål om økt kraftproduksjon, er det ingenting i NVEs portefølje, og jeg regner jo med at dette må innom NVE før en har tenkt å komme med ny kraftproduksjon. Så på et eller annet tidspunkt må en forberede seg på at vi får et kraftunderskudd.

Når det gjelder de klimamålene vi har, har regjeringen endret sin politikk og gått vekk fra Hurdalsplattformen, så det kan en kjøpe seg ut av.

Når vil statsråden gå til industrien og si at de ikke får mer kraft, eller ønsker en å forberede kriterier for utvelgelse av hvem som skal få kraft i framtiden?

Statsråd Terje Aasland [11:06:18]: Jeg tror det er viktig å realitetsorientere seg lite grann om hva som er den faktiske situasjonen, ut fra det som er NVEs prognoser fram til 2030. Fram til 2030 sier NVE at da vil vi omtrent ha kraftbalanse i Norge. Forbruket vil øke kanskje mer enn produksjonsinngangen vil være fram til 2030, men de sier altså at med tidligere vedtatt politikk er en ca. i kraftbalanse.

Så er det gjort mange ting etter det. En har avklart bl.a. rammebetingelsene for vannkraften gjennom høyprisbidraget, som er fjernet. Vi har fastsatt en grunnrenteskatt som gjør det mulig å investere. Vi har avklart rammebetingelsene for vindkraft. Det vil derfor komme mer kraft inn også fram mot 2030.

Det som er det viktige blikket her, er å sørge for at en dekker opp for etterspørselsveksten også etter 2030, for ut fra NVEs prognoser øker da forbruket med 56 TWh fram til 2040, 47 TWh ny produksjon, og vi må sørge for at vi gjennom de tiltakene vi nå har gjort, og de tiltakene vi legger til rette for, har et betydelig kraftoverskudd i 2040.

Terje Halleland (FrP) [11:07:26]: Det er nok mye mer behagelig for regjeringen å snakke om det som skal skje etter 2030, og jeg er for så vidt helt enig i at det vil bli en stor utfordring. Likevel er målsettingen nok en gang for regjeringen å løse problemene før 2030, og når det gjelder å realitetsorientere seg mot en kraftbalanse innen 2030, har altså flere statlige aktører varslet et kraftunderskudd allerede om få år.

Bare for å være helt konkret: Miljødirektoratet antyder 34 TWh uten å skape en eneste arbeidsplass fra det grønne industriløftet, det er kun for å innfri klimamålene. Kommer Norge til å produsere i nærheten av 34 TWh mer kraft i 2030?

Statsråd Terje Aasland [11:08:20]: Jeg tror ikke vi klarer å øke kraftproduksjonen med 34 TWh fram til 2030, for en må være realitetsorientert, som jeg sa, men vi kommer til å øke kraftproduksjonen betydelig fram til 2030, og spesielt etter 2030. Da kan vi få det store innslaget av havvind, som er regjeringens klare mål at vi skal kunne klare. Det betyr ikke at vi får en uholdbar situasjon med hensyn til kraftbalansen i 2030. Vi må gjøre det vi kan for å spare strøm, altså gjennomføre gode enøktiltak. Vi må sørge for at vi legger til rette for utbygging av lokal energiproduksjon, som sol. Vi må sørge for at de rammebetingelsene vi har satt for vindkraft, står fast, og ikke skape tvil om hvorvidt de står seg over tid, om de blir endret eller skal gjøres bedre. Det er et godt grunnlag for å investere i vindkraft i dag. Det handler om nå, er å få kommunene med på å sette av areal til vindkraftutbygging. Havvindsatsingen kan jeg love kommer til å gå videre, med utlysning i 2025 og Ut-sira Nord, og en kommer til å huke på også de nordlige delene av landet.

Presidenten [11:09:25]: Vi går til neste hovedspørsmål.

Lene Westgaard-Halle (H) [11:09:48]: Norsk landbruk må rustes for framtiden. Vi må ta inn over oss at verden endrer seg, enten vi liker det eller ikke. Jeg liker det ikke. Endring er ganske vanskelig, men for å ta vare på det vi bryr oss aller mest om, må vi forandre for å bevare.

I landbrukspolitikken betyr det at vi er nødt til å slutte å leve i en slags bonderomantisk drøm som egentlig aldri har eksistert andre steder enn i billige kioskromaner. Det betyr at vi er nødt til å ta noen viktige grep i dag for å være rustet i møte med virkeligheten i morgen. Det betyr egentlig to ting: Det betyr krig, og det betyr klima.

Klimaet endrer seg dramatisk. Det rammer landbruket hardt. Vi er blitt kjent med både flom og tørke, og det kommer det bare til å bli mer av. Korona og krigen i Ukraina har gjort beredskap mer aktuelt enn på lenge.

Hvor godt rustet er vi egentlig i møte med disse krisene? Landbruket står i dag for ca. 10 pst. av norske utslipp, og hvis vi ikke endrer politikken, gitt Parisavtalen, vil det stå for omtrent 75 pst. om ganske få år. Selvforsyningsgraden synker – som normalt når Senterpartiet sitter i regjering, fordi de ikke satser på det som skal til for å øke den, altså korn, frukt og grønt.

Derfor ba Stortinget for bare noen få uker siden regjeringen om å satse på mer plantebasert matproduksjon fordi det kutter utslipp og øker selvforsyningen. Likevel: Ved aller første korsvei – jordbruksoppkjøret – når regjeringen faktisk hadde sjansen til å levere, snublet statsråden. Han sa det egentlig ganske fint selv til Bon-

debladet: «[D]ette er et melkeoppgjør.» Det kutter ikke utslipp. Det styrker ikke beredskapen.

Tre fjerdedeler av de 30 mrd. kr som skal overføres til norsk landbruk det neste året, går til kjøtt og melk. Det er stikk i strid med anbefalingene fra totalberedskapskommisjonen, fra Riksrevisjonen, fra klimautvalget, fra grønn skattekommisjon og selvfølgelig fra salen her.

Hvorfor nedprioriterte landbruksministeren igjen økt selvforsyning og utslippskutt i årets jordbruksoppgjør?

Statsråd Geir Pollestad [11:11:47]: Når folk går i butikken, legg dei varer i handlevogna si. Eg er oppteken av at mest mogleg av dei varene skal vera norske, for det er grunnlaget for at me skal klara å auka sjølvforsyninga. Me må òg sørgja for at mest mogleg av dei ressursane som vert brukte til å produsera denne maten, er norske ressursar. Det bidrar til å auka sjølvforsyninga. Difor er det ikkje, som Høgre verkar å trekkja opp, ei motsetning mellom det og satsing på f.eks. mjølk. Eg er oppteken av at norske forbrukarar skal få norsk mjølk, norsk yoghurt og norsk ost produsert på norske ressursar. Noreg er eit grasland. På same måten er me opptekne av at dei når dei vel kjøtt, skal dei få kjøtt produsert i heile Noreg og på norske ressursar.

Å oppretthalda den høge sjølvforsyningsgraden av ost, kjøtt, mjølk og så vidare er viktig. Samtidig har me peika på at skal me auka sjølvforsyninga, er kanskje det aller viktigaste grepet å auka kornproduksjonen i Noreg.

Eg meiner vårens jordbruksavtale legg til rette for ei kraftig forbetring av moglegheita til å auka norsk kornproduksjon. Det at me har gjort det valet i jordbruksforhandlingane, er ei direkte oppfølging av den inngåtte jordbruksavtalen. Når det gjeld frukt og grønt, har me gjort endringar i tollvernet som vil vera viktige for sjølvforsyninga på sikt. I den inngåtte jordbruksavtalen har me òg ei rekkje ordningar som skal stimulera til auka produksjon av f.eks. norske grønnsaker og norske bær.

Lene Westgaard-Halle (H) [11:13:46]: Selvfølgelig er det ingen motsetning mellom å satse på kjøtt og melk og på selvforsyningsgrad for grønnsaker. Vi kan jo satse mer på alt, og da kan man kanskje si at vi får opp selvforsyningsgraden. Utfordringen er jo at regjeringen ikke gjør det. Tre fjerdedeler av jordbruksoppjøret går til det vi allerede er selvforsynt med – kjøtt og melk. Hvordan regjeringen skal få opp selvforsyningsgraden når man satser på det vi allerede er selvforsynt med, forstår jeg ikke helt. Statsråden sier at ja, men vi satser lite grann på korn, og det er riktig. Det skal jeg gi statsråden rett i – lite grann satsing på korn. Samtidig: Det vi ikke er selvforsynt med, er det vi må bli mer selvforsynt med, for å få opp selvforsyningsgraden. Det er ganske

logisk. Vi er litt over 40 pst. selvforsynt. Skal vi få opp selvforsyningsgraden, må vi satse på det vi mangler, og det vi mangler, er korn, frukt og grønt. Det satses det ikke på. I tillegg er det ingen grep i dette jordbruksoppjøret som kutter utslipp, som er det Stortinget har bedt om, og som alle de kommisjonene jeg ramset opp i stad, har bedt om.

Jeg spør igjen: Hva er tiltakene til regjeringen for å kutte utslipp og få opp selvforsyningsgraden?

Statsråd Geir Pollestad [11:14:51]: Eg har til mi overrasking registrert at Høgre ikkje forstår at det er viktig at me sørgjer for at den mjølka og det kjøtet som folk heilt frivillig legg i handlekorga si, er viktig for sjølvforsyninga, og at det er produsert på norske ressursar, i Noreg. Det kjem me til å halda fast på. Eg er veldig ueinig i at det er ei lita satsing på korn i dette oppgjeret. Det er eit kjempegodt jordbruksoppgjør for korn, som bidrar til å styrkja kornet i dei områda der kornet konkurrerer om arealet med f.eks. gras. Det styrkjer kanaliseringspolitikken og bidrar til å ha eit landbruk i heile landet.

Når folk tenkjer sjølvforsyning, trur eg potet er eit kjerneområde. Me har styrkt tollvernet for potet fordi me ønskjer at meir av potetene som vert etne i Noreg, skal vera produserte i Noreg. Det vil gje grunnlag for verdiskaping og sjølvforsyning. Kven stemmer imot? Det er Høgre.

Lene Westgaard-Halle (H) [11:15:58]: Styrke tollvernet på potet – ja, det er jo det som kommer til å bidra til økt potetmangel, så det er for så vidt et interessant anslag. Under denne regjeringen er det enten jordbruksoppgjør, eller det er bondeopprør. Det er de to alternativene vi har i landbrukspolitikken. Regjeringen har egentlig konsekvent ligget på etterskudd med det meste i landbrukspolitikken. Den stortingsmeldingen vi akkurat har behandlet, ble med brask og bram lansert å skulle være løsningen på alt. Den fant ikke støtte, verken i salen eller på utsiden av salen. Jeg noterer meg at statsråden egentlig glatt overså at han ikke fikk flertall. Han lot som om det nederlaget som fant sted i den saken, aldri skjedde, og han la de ikke vedtatte tallene til grunn for forhandlingene i jordbruksoppjøret.

Nå er det ett år igjen av stortingsperioden. Utover å mislykkes med å få flertall for nytt tallgrunnlag og overkjøre norsk demokrati som styreform – uten at pressen for så vidt la spesielt godt merke til det – hva annet har regjeringen egentlig gjort på landbruksfeltet? De har klart å levere bondeopprør, eggmangel, melkemangel og bidrar til potetmangel. Spørsmålet mitt er da: Når kan Stortinget forvente at regjeringen begynner å bry seg om forbrukerne oppi alt dette?

Statsråd Geir Pollestad [11:17:06]: Eg vert eigentleg litt lei meg når eg høyrer på Høgres manglande respekt

for norske matprodusentar, som jobbar hardt med å produsera mat kvar einaste dag, som er heilt avhengige av at me har gode rammevilkår, og at me har verkemiddel som sikrar eit landbruk i heile landet. Ein flåsar vekk spørsmålet om tollvern, når me veit at ein av berebjelkane i landbrukspolitikken nettopp er at me har eit velfungerande tollvern. Høgre har alltid kjempa mot det, for sjølv sagt er det billigare å importera maten, men denne regjeringa, med Senterpartiet og Arbeidarpartiet, har eit heilt anna mål enn det Høgre har for landbrukspolitikken. Difor jobbar me med å styrkja dei ulike berebjelkane som er i dette.

Ein kan gjerne gjera narr av talgrunnlaget. Me har nettopp gjennomført jordbruksforhandlingar basert på det nye talgrunnlaget. Det har gjeve grunnlag for eit godt jordbruksoppgjær som vil styrkja økonomien i ulike produksjonar. Det talgrunnlaget og den metoden kjem til å verta brukte i komande jordbruksoppgjær òg.

Lene Westgaard-Halle (H) [11:18:10]: Jeg er ikke sikker på om de som demonstrerte her ute for noen uker siden, er enige i virkelighetsbildet til statsråden. Det var ganske mange fra landbruket som vi i Høyre møtte som var ganske uenige med regjeringen, og regjeringen har ikke lagt flertallet i Stortinget til grunn for behandling av jordbruksoppgjøret. Regjeringen har lagt til grunn tallene som ikke ble vedtatt i salen her.

Men til spørsmålet jeg stilte: Vi har nesten potetmangel. Vi har hatt melkemangel. Det er dårlig konkurranse i meierisektoren. Vi har eggmangel. Vi har markedsregulering som ikke fungerer. Vi har jordbruksoppjør på utsiden av salen her. Vi har forbrukere som får dyrere mat. Det er dårligere konkurranse i dagligvaresektoren. Hva er det regjeringen egentlig har gjort for å sette forbrukeren i sentrum, når vi diskuterer landbrukspolitikk? Hvilke grep er det regjeringen har tatt for å svare på de utfordringene som forbrukerne møter når de går inn i butikkene i dag og legger mat i den handlekurven som statsråden snakker om?

Statsråd Geir Pollestad [11:19:06]: I Europa har det vore store bondedemonstrasjonar. Dei har grunnlaget sitt i ein politikk som kan minna om den politikken som Høgre tek til orde for – ein svak politikk. Det handlar om at ein har gjennomført klimakrav på tvers av næringa. Her jobbar me saman med næringa og har ein klimaavtale med jordbruket, som gjer at me jobbar saman for å nå måla. Det var ingen demonstrantar som stod og ropte på svakare tollvern. Det var ingen demonstrantar som stod og ropte på kutt i jordbruksoppgjøret. Det var ingen demonstrantar som ropte på høgrepolitikk. Dei ønskte og ville ha meir av den politikken som Senterpartiet og Arbeidarpartiet står for. Difor har me no inngått ein jordbruksavtale der me er føre skjje-

ma, med eit mål om å tetta inntektsgapet mellom bønder og andre grupper innan 2027. Det er svært viktig, og det vil leggja eit godt grunnlag for både å styrkja økonomien til bonden og auka sjølvforsyninga i komande år.

Lene Westgaard-Halle (H) [11:20:10]: Her kom det ganske mye tom retorikk og ikke noe svar på noen av spørsmålene – men det er for så vidt greit.

Høyres politikk er jo ikke sånn statsråden beskriver. Høyres politikk på landbruksfeltet handler om å ruste landbruket for framtiden. Det handler om å satse på teknologi, det handler om å kutte utslipp, og det handler om å få opp selvforsyningsgraden. Jeg synes det er ganske interessant, når vi for noen uker siden satt og forhandlet sammen og var enige om veien videre, at statsråden står her i dag og sier at Høyres politikk er ekstremt langt unna det regjeringen kan gå inn for, og kommer til å føre til kjempedemonstrasjoner. Det er veldig interessant, all den tid vi var enige om veien videre for veldig kort tid siden.

Jeg lurer på: Når vi snakker om selvforsyningsgrad og om utslippskutt, er det veldig kort vei for statsråden til å koble det til demonstrasjoner i utlandet. Betyr det at regjeringen ikke ønsker utslippskutt i sektoren og ikke ønsker å øke selvforsyningsgraden gjennom å satse på mer planteproduksjon, sånn Høyre ønsker?

Statsråd Geir Pollestad [11:21:10]: Det er krevjande å svara på spørsmåla når dei vert bygde på så mykje rare påstandar. Det har aldri vore ei einigheit mellom Senterpartiet og Høgre om veggen vidare for norsk landbrukspolitikk. Me er ueinige om rolla til samvirka. Me er ueinige om tollvernet. Me er ueinige om nivået på jordbruksstøtta. Me er stort sett ueinige om det meste. Me er ueinige om Noreg skal verta medlem av EU eller ikkje.

Jordbruksavtalen legg til grunn den inngåtte klimaavtalen med jordbruket. Sjølv sagt er det eit mål om å kutta utslippet frå jordbruket, men me skal gjera det på ein måte som held oppe sjølvforsyninga, der me måler utslepp per produsert eining. Å flytta produksjonen frå Noreg og til utlandet ser me ikkje på som kutt i utslepp, det er berre å flytta utslepp. Me skal ta dei grepa som trengst for at me òg i framtida skal ha høg sjølvforsyning, og høgare sjølvforsyning, og me skal greia å halda oppe eit landbruk i heile landet.

Alfred Jens Bjørlo (V) [11:22:23]: Når det gjeld sjølvforsyning, kan eg glede statsråden med at eg har sett nok poteter i år til å forsyne både min familie og mange andre, og har delt ut setjepoteter i tillegg, så her må vi alle yte vår skjerv.

Mitt spørsmål går meir spesifikt på klima i årets jordbruksoppgjær. Som landbruksministeren er inne på,

er det inngått ein klimaavtale for jordbruket med eit mål om å redusere utsleppa med 5 millionar tonn CO₂-ekvivalentar innan 2030. I fjor prøvde vi frå Venstres side å få ei oversikt over korleis jordbruksoppgjæret matcha og la opp til konkret å bevege seg i retning av det målet. Svaret vi då fekk, var at det ikkje var mogleg å gje ei slik oversikt, men at dåverande landbruksminister meinte at dette var under full kontroll og kom til å gå bra uansett.

Så mitt spørsmål er: Vil landbruksministeren sørge for at Stortinget, når vi no snart får jordbruksoppgjæret overstått, får ei oversikt over korleis det jordbruksoppgjæret konkret er med på å bevege oss i retning av 2030-klimamålet?

Statsråd Geir Pollestad [11:23:30]: Jordbruksoppgjæret hadde ein vekst på 3 mrd. kr, og litt i overkant av 1 mrd. kr av dei var retta mot klima- og miljøtiltak, altså av veksten på dette. Det handlar om alt frå oppfylging av nytt gjødselregelverk til tilrettelegging for auka produksjon av frukt og grønt osv. Ikkje minst bruk av areala og beite er viktig i så måte.

Når det gjeld oppfylging av klimaavtalen til jordbruket: Det blir jo rapportert på avtalen og korleis han ligg an opp mot det målet som er sett. Eg er oppteken av at me skal nå det målet som er sett, og eg har ønskt å samarbeida med jordbruket for å gjera det. Eg trur at det me treng no, er at òg Stortinget samarbeider og diskuterer korleis me kan styrkja jordbruket for å nå klimamålet, men ikkje minst òg å gjera det samtidig som me greier å auka sjølvforsyninga.

Presidenten [11:24:35]: Den muntlige spørretimen er nå omme.

Sak nr. 2 [11:24:37]

Ordinær spørretime

Presidenten [11:24:39]: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

Endringene var som følger:

Spørsmål 5, fra representanten Torgrim Hogstad Hallem til helse- og omsorgsministeren, vil bli tatt opp av representanten Guro Holm Skillingsstad.

Spørsmål 7, fra representanten Hege Bae Nyholt til barne- og familieministerens, vil bli tatt opp av representanten Mimir Kristjansson.

Spørsmål 8, fra representanten Frank Edvard Sve til samferdselsministerens, vil bli tatt opp av representanten Himanshu Gulati.

Spørsmål 11, fra representanten Kari-Anne Jønnes til kunnskapsministerens, vil bli besvart av forsknings- og høyere utdanningsministerens på vegne av kunnskapsministerens, som er bortreist.

Spørsmål 1

Alfred Jens Bjørlo (V) [11:25:23]: «Regjeringa varslar i revidert nasjonalbudsjett for 2024 eit fall i bedriftsinvesteringar på fastlandet på 2,6 pst. i år, og eit endå større fall neste år (3,4 pst.). Samtidig veks det offentlege konsumet og investeringane på sokkelen i olje og gass.

Kva trur statsråden er årsakene til dette, meiner han det er ei berekraftig utvikling for Noreg på lang sikt, og i tilfelle ikkje, kva grep trur statsråden er mest effektive for å få framtidstrua og investeringsevna tilbake på sportet i bedriftene på fastlandet?»

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:26:11]: Nå velger stortingsrepresentanten Bjørlo veldig selektivt ut sine tall. Det Bjørlo burde visst, iallfall hvis han har lest mer enn bare de tallene han viser til, er at investeringene i norske fastlandsbedrifter er vesentlig høyere enn da Venstre styrte sammen med Høyre og Framskrittspartiet.

Det som er faktum, er at investeringene i norske fastlandsbedrifter i fjor var på over 500 mrd. kr. For å være litt redelig, ordentlig, skikkelig: Hvis man sammenligner med 2019, før pandemien kom, er det 20 pst. høyere nå, og det er det høyeste som er målt siden 2008. Vi ligger nå på et helt annet investeringsnivå i norske fastlandsbedrifter enn vi gjorde under hele Solberg-regjeringens tid. Det gjorde vi med et rekordhøyt nivå i fjor, det høyeste siden 2008, vi ligger vesentlig høyere i år, og prognosene er at vi også neste år kommer til å ligge vesentlig høyere enn da Venstre hadde næringsministerens. Det tror jeg Venstre gleder seg over. Vi i Senterpartiet og Arbeiderpartiet, som er vår regjeringspartner, gleder oss også over at vi har fått fastlandsbedriftsinvesteringene så høyt opp.

En annen ting som er veldig gledelig, er at næringslivets overskudd har økt mye de siste par årene. Fra 2021 til 2023, som er det siste året vi har oversikt over, økte overskuddet med over 100 mrd. kr på to år. 100 mrd. kr er et stort beløp. Når utgangspunktet var 455 mrd. kr i 2021, og det er 562 mrd. kr i 2023, ser man at det virkelig har vært en vekst i overskuddet, og at driftsresultatet til bedriftene på fastlandet økte kraftfullt både i fjor og i 2022. Det er det som er bildet nå.

Selv med den veldig krevende tiden som har vært rundt oss, har norske bedrifter tjent mer penger enn de gjorde før den tiden. Det må vi glede oss over. Norske

fastlandsbedrifter investerer mye mer nå enn f.eks. da Iselin Nybø var næringsminister. Det må vi glede oss over. Norske bedrifter har også ansatt mange nye folk. Det er mange dyktige norske bedriftsledere som tar risiko, tar sjanser. De investerer og tjener – heldigvis – gode penger, og det gagnar hele det norske samfunnet.

Alfred Jens Bjørlo (V) [11:28:48]: Eg takkar statsråden for svaret og for eit for så vidt greitt overblikk over dei lange linjene i økonomien, som i Noreg heldigvis har vore at det er ein vekst år for år, og har vore det over lang tid. Det er klart at det er nokre spesielle effektar etter pandemien, der ein skal ta igjen etter den bråbremsen vi fekk i 2020. Mitt spørsmål, for å vere meir presis – når eg seier at det i revidert nasjonalbudsjett er beskrive eit fall i bedriftsinvesteringar på fastlandet på 2,6 pst. i 2024 – handlar om at det er ei ganske kraftig endring i anslaget frå tilsvarende anslag eitt år før, nemleg revidert nasjonalbudsjett for 2023. Då var det prognosert ein betydeleg vekst i bedriftsinvesteringane på fastlandet i år, i 2024 – på 2 pst., så vidt eg hugsar. På eitt år har prognosen endra seg frå 2 pst. vekst i 2024 til 2,6 pst. reduksjon i 2024. Det er det eg gjerne vil vite frå finansministeren: Kva trur finansministeren er årsaka til den endringa?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:29:53]: Nå ble jo investeringene i fastlandsbedriftene i fjor veldig høye, så det er fra et høyere utgangspunkt enn det vi har vært vant til fordi investeringene i norske fastlandsbedrifter har økt. Det må man også huske på når man tar utgangspunkt i noe og skal snakke om vekst eller nedgang. Det er også et tillegg vi må huske på. Hvis man ser på SSBs tall, ser man at det er en veldig kraftig vekst i investeringer, både på kraftforsyning, på bergverksdrift og på utvinning og rørtransport. Det er store investeringer i olje og gass. Det skjer veldig mye. For norsk verdiskaping totalt – selv om vi på en måte har et eget budsjett og fører det inn i Statens pensjonsfond utland – betyr det jo enormt mye med de investeringene vi ser langs kysten vår. For eksempel er vi nå i ferdigstillingen av Johan Castberg, som er et enormt stort prosjekt som kommer til å skape gassinntekter for det norske samfunnet i generasjoner som kommer. Bildet er på mange måter lysere enn det man får inntrykk av i mediene, og mye lysere enn det opposisjonen ønsker å gi inntrykk av her i salen.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Alfred Jens Bjørlo (V) [11:31:00]: Det er igjen heilt korrekt, og eg har også beskrive det i mitt spørsmål. Det er ein kraftig investeringsauke knytt til olje og gass og

på sokkelen også i 2024, og det er ein kraftig vekst i det offentlege konsumet, altså i offentlig sektor. At det gjev ringverknader ut i samfunnet, skal eg gje finansministeren heilt rett i, og det er sjølv sagt mykje positivt med det. Eg har likevel eit spørsmål. Vi har no fått ein situasjon der det er vekst i olje- og gassektoren, det er vekst i offentlig sektor, men vi ser ei brå endring frå 2023 til 2024 med eit fall i bedriftsinvesteringane på fastlandet, og det er ein prognose på eit ytterlegare fall i 2025. Er finansministeren då samd i at det i det minste er eit lite faresignal om ei utvikling i norsk økonomi som ikkje er berekraftig på lang sikt – at olje og gass veks, offentlig sektor veks, men bedriftsinvesteringane på fastlandet går ned i år og endå meir til neste år?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:32:04]: Det gir et veldig skjevt bilde hvis man ikke ser noen år over tid. Man ser at investeringene i fastlandsbedriftene nå er mye høyere enn det vi har vært vant til. I det tiåret vi har bak oss, ligger investeringene i fastlandsbedriftene på et mye høyere nivå. Med all den uroen som var rundt oss i 2022 og 2023, var ikke det noen selvfølge, men det har heldigvis skjedd, og norske fastlandsbedrifter investerer på et mye høyere nivå enn det vi var vant med i forkant. Vi må huske på at mye av utgiftene i offentlig sektor er relatert til Ukraina – utgifter vi gjerne skulle vært foruten, men som vi må takle. Det er ca. 60 mrd. kr i revidert nasjonalbudsjett. Andelen offentlig ansatte i den norske økonomien har vært ganske stabil over tid, men det er det løftet vi gjør der. Så er det selvfølgelig en del kontantutbetalinger til befolkningen – trygd, pensjon og andre løsninger – som har økt ganske kraftig.

Spørsmål 2

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [11:33:11]: «Regjeringen har foreslått bevilget 40 ekstra millioner kroner øremerket til å opprettholde tilbudet ved Klinikk Alta. Samtidig foreslår Finnmarkssykehuset en nedbygging av Klinikk Alta, stikk i strid med både de økonomiske og politiske føringene som gis Helse Nord. I Helse Vest sitter ansatte på krakker og i bøttekott, mens foretaket leier fine og nye kontorlokaler til seg selv. Foretakene virker å være i nærmest fri dressur.

Vil statsråden sørge for en sterkere styring av helseforetakene, til det beste for pasienter og ansatte?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:34:02]: Takk for spørsmålet.

La meg først si at jeg er helt enig i at det jobber veldig mange dyktige, motiverte og talentfulle mennesker som vi skal ta godt vare på, i hele vår felles helse- og omsorgs-

tjeneste. Jeg tror ikke folk i Norge er klar over hvilken uvurderlig jobb de gjør, og hvor viktig det er å ta vare på de fagfolkene vi har, og gi dem både frihet og ansvar og gode arbeidsbetingelser som gjør at de har lyst til å fortsette å bygge opp under vår felles helsetjeneste. Så der er vi helt enige.

Når det gjelder spørsmålet: Styringen av spesialisthelsetjenesten er regulert i helseforetaksloven, og departementet styrer gjennom oppdragsdokumentet til de regionale helseforetakene. Der stilles det krav og vilkår om hvordan Stortingets bevilgninger skal forstås. Vi har også egne foretaksmøter som fastsetter både de økonomiske og organisatoriske kravene og rammene for hele virksomheten. Helseforetaksloven åpner imidlertid for at foretaksmøtet, altså statsråden, også kan fatte konkrete vedtak, herunder instruere styrene og i verste fall omgjøre beslutninger i alle saker.

Det er imidlertid styret i hvert enkelt helseforetak som har ansvaret for at virksomhetene drives i samsvar med nasjonal helsepolitikk, og for at ressursene brukes på best mulig måte samlet sett. Styrene har et helhetlig ansvar for at virksomheten drives på en forsvarlig måte, og de må også hele tiden gjøre prioriteringer for å sikre hensynet til helheten i tjenestetilbudet. Derfor mener jeg at vi alle bør være forsiktige med å instruere styrene. Det må i så fall forvaltes med klokskap, slik at de faktisk blir i stand til å ivareta det helhetlige ansvaret de har. Denne linjen opplever jeg at det er bred enighet om i Stortinget.

Når det gjelder Klinikkk Alta, har jeg vært helt tydelig på at Klinikkk Alta skal styrke tilbudet sitt, og vi har også sagt at tiltak som hindrer at eldre og kronisk syke skal måtte reise langt for behandling, skal prioriteres. Vi har sagt at Klinikkk Alta skal prioritere samhandlingsløsninger med kommunene, der geriatri vil stå sentralt. Det er også en alvorlig situasjon i Helse nord. Det er stor mangel på fagfolk, det er mange ubesatte stillinger og høy vikarbruk. Vi har også en bekymringsfull økonomisk situasjon. Regjeringen har nå styrket budsjettene til Helse nord med mange hundre millioner kroner, og det håper jeg vil virke.

Så har en vedtatt å avvikle det dagkirurgiske tilbudet i Alta, et tilbud som har vært gitt av ambulerende leger fra sykehusene i Hammerfest og Kirkenes. Myndighetene lokalt mener at det har vært et tilbud som kan ha bidratt til å svekke akuttberedskapen ved disse sykehusene. Det er vanskelig for meg å ha en annen medisinsk-faglig vurdering enn det. Det vi likevel har vært helt tydelige på – og det gientar vi senest i revidert nasjonalbudsjett, som nå ligger i Stortinget – er at tilbudet ved Klinikkk Alta skal styrkes. Derfor har vi også gitt øremerkede midler for å styrke dagtilbudet og sørge for at Klinikkk Alta videreutvikles til beste for lokalbefolkningen.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [11:37:02]: Takk for svaret.

Når det gjelder Klinikkk Alta, vet vi at hvis dagkirurgien utgår, reduserer det også muligheten for fødeavdelingen. Det er en konsekvens når man ikke har gode fagfolk på jobb. Det er utfordringen i dette.

Videre har jeg et spørsmål om dette: I Helgelendingen den 23. mai går ledelsen i Helse nord ut og – jeg vil si – gir munnkurv til fylkespolitikkerne i Nordland, som forsvarer sine innbyggere og sin behandling av PCI i Bodø. De sier at nå må de ikke kjøre opp stemningen til det uforsvarlige. Mener statsråden at det er politikerne som skal styre foretakene, eller er det foretakene som skal styre politikerne?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:37:47]: Som jeg sa, er styringen av spesialisthelsetjenesten nøye regulert i helseforetaksloven. Stortinget bevilger budsjetter, og vi gir de overordnede rammene. Vi gir klare føringer i oppdragsbrev, i foretaksmøtene, og så er det de enkelte regionale helseforetak og helseforetakene som gjør prioriteringene i sine regioner, bl.a. hvordan man kan innrette tjenestetilbudet til befolkningen på en måte som er medisinsk-faglig forsvarlig, gir høy kvalitet, gir korte ventetider og sørger for at de samlede ressursene brukes på en best mulig måte. Jeg registrerer at vi har litt ulikt syn på den helseforetaksmodellen som vi styrer sykehusene etter i dag, men det er i hvert fall et bredt flertall i Stortinget som fortsatt mener at det er den riktige måten å gjøre det på. Det mener også jeg.

Så mener jeg at vi skal ha stor takhøyde for diskusjon, og det at lokalpolitikere og fylkespolitikere og andre snakker ut om hva de mener er bra for sine innbyggere, ser jeg på som udelt positivt. Jeg reiser selv til Nordland i dag og gleder meg til å høre på hva de har å fortelle meg der.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [11:38:49]: Etter å ha jobbet mer i helsevesenet enn jeg har vært politiker, er jeg veldig glad for politikere – både regionalpolitikere og lokalpolitikere – som støtter opp om sykehusene. Det gir en styrke til dem som jobber i sykehus, vil jeg si. Jeg ser lite positivt på at foretakene gir munnkurv.

Jeg har lyst å vise til NOU 2023: 8, Fellesskapets sykehus. Der får vi en tilråding. Utvalget foreslår nemlig at en skal ha en eierstyring der de som har ledende roller i de regionale eller i de lokale helseforetakene, ikke skal sitte i styrer i andre foretak. Hvis statsråden går gjennom foretakene som nå finnes, er det ikke mange foretak som ikke har med direktører, klinikkdirektører eller assisterende direktører. Hva tenker statsråden om styringsmodellen og det som faktisk ligger i denne NOU-en?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:39:46]: Jeg har selvfølgelig merket meg det innspillet. Det kan være fordeler og ulemper ved at fagfolkene har ansvar og oppgaver i ulike regionale helseforetak. Det er selvfølgelig viktig at det er et mangfold av styrekompetanse og erfaringer, og at vi har mennesker fra totalt sett alle deler av landet representert. Samtidig kan også det at man er ekspert på et fagområde, det at man gjør en jobb i én region, være en styrke for en annen region. Så jeg tror ikke man generelt kan si om det er et problem eller ikke.

Jeg vil understreke at vi har full tillit til dem som er oppnevnt, og som sitter i styrene i de regionale helseforetakene. Dette er et innspill som vi merker oss og tar med oss videre, og som sammen med andre innspill naturligvis vil være en del av de vurderingene vi gjør når vi framover skal reopnevne og oppnevne nye medlemmer i disse regionale helseforetaksstyrene. Det er en løpende prosess, og jeg er helt sikker på at vi skal finne godt kvalifiserte mennesker som er villige til å gjøre en god jobb for å sikre tjenestene til folk i Norge.

Spørsmål 3

Bård Hoksrud (FrP) [11:41:02]: «Hvert år foretas 500 fotamputasjoner på personer med diabetes. Våre naboland har iverksatt tiltak for å redusere amputasjon hos personer med diabetes. Regjeringen har vist til Nasjonal diabetesplan, men av uvisse grunner er den ikke iverksatt. I utkastet til planen ligger heller ingen tiltak for forebygging av amputasjoner. Fotterapeutene kan ha en viktig rolle i å bidra til å hindre amputasjoner.

Hva vil statsråden gjøre for å redusere antallet som må amputere som følge av diabetes?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:41:34]: Takk for spørsmålet. Representanten tar – nok en gang, får jeg si – opp en viktig problemstilling.

God forebygging er selvfølgelig en overordnet problemstilling og mulighet i hele helse- og omsorgstjenesten vår. Det har stor betydning for både bærekraft og kvalitet. Pasienter med diabetes er en stor og viktig gruppe, og vi må gjøre alt det vi kan for at de får et best mulig tilbud i vår felles helsetjeneste. Det tror jeg representanten og jeg er enige om.

Regjeringen har derfor flere pågående arbeider som tar tak i nettopp dette. Det viktigste for å redusere antall amputasjoner er å sikre at personer med diabetes følges opp på en god og systematisk måte. Regjeringen har derfor valgt å forlenge Nasjonal diabetesplan fra 2021 til 2024, og vi har også varslet at vi skal legge fram en ny diabetesplan med nye tiltak for å avløse denne.

Det er Helsedirektoratet som forvalter de nasjonale faglige retningslinjene for diabetes. Der er anbefalingen helt tydelig: Alle pasienter med diabetes bør undersøkes årlig for å identifisere de pasientene som har moderat til økt risiko for utvikling av fotsår, og pasienter som har høy risiko, anbefales å få undersøkt føtter ved hver diabeteskontroll.

Personer med diabetes er, som alle andre pasientgrupper og oss alle sammen, avhengig av gode allmennlegetjenester. Det er på mange måter førstelinjen i vår felles helsetjeneste. Det at vi har en god fastlegeordning, med både kapasitet, faglig kvalitet, tid og overskudd blant fagfolkene til å gjøre en god jobb, er særdeles viktig. Derfor er det viktig å understreke at fastlegene er viktige også for diabetespasientene, både som behandlere og for å koordinere den medisinske oppfølgingen.

Siden regjeringen tiltrådte, har bevilgningene til allmennlegetjenesten økt med over 1 mrd. kr. Basistilskuddet til fastlegene er styrket, innretningen er endret, og det vi nå ser, er at situasjonen blant fastlegene blir stadig bedre. Det tror jeg vi kan glede oss over, alle sammen. Antallet nordmenn som ikke har fastlege, går ned. Det har aldri vært rekruttert flere fastleger enn nå, og det innebærer selvfølgelig også at pasienter som har store og sammensatte behov som krever mer tid av legen, nå også kan få mer tid av legen, siden disse legene blir kompensert for det gjennom det økte basistilskuddet.

Mange diabetespasienter følges opp i både primær- og spesialisthelsetjenesten, og de er derfor også avhengige av at det er god samhandling mellom nivåene. Nasjonal helse- og samhandlingsplan, som nå er til behandling i Stortinget, inneholder mange konkrete tiltak for å få til nettopp bedre forebygging og samhandling. Det følger vi også opp i revidert nasjonalbudsjett.

Samlet sett innebærer disse tiltakene en systematisk og helhetlig satsing på en helse- og omsorgstjeneste som i større grad skal prioritere forebygging og helhetlig behandling av pasienter med diabetes. Bedre forebygging av kroniske sår og amputasjoner er naturligvis en viktig del av dette.

Bård Hoksrud (FrP) [11:44:29]: Det er interessant at statsråden nå plutselig sier at den diabetesplanen som var ferdig i 2017, ble iverksatt i 2017 og skulle gjelde til 2021, og som regjeringen sa skulle fortsette til 2023, skal gjelde til og med 2024. Det har jeg ikke klart å se noe sted, men det er altså en gammel plan som nå i lang tid har vært moden for å få en gjennomgang og for å bli oppdatert.

Statsråden prater mye om forebygging, og vi er helt enige om at det er viktig. Men hvorfor vil ikke da statsråden ta et initiativ og sørge for at man skal bruke fotterapeutene, som har en veldig god kompetanse på dette,

som kan forebygge, og som kan sørge for at antallet amputasjoner går kraftig ned fordi man tidlig ser faretegn og kan komme i gang med god behandling. Det vil jeg utfordre statsråden på. Vil han være konkret, vil han sørge for å få på plass løsninger som gjør at fotterapeutene kan brukes i dette forebyggende arbeidet overfor diabetespasienter, som altså kan hindre at man må amputere beinet sitt?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:45:30]: Først vil jeg bare si at den planen vi har, jobber vi etter. Det er helt riktig, som det blir sagt, at den nå er forlenget til 2024, vi er jo i 2024. Vi jobber også med en ny plan som kommer til å videreføre det arbeidet som er satt i gang. Det er lov til å gi honnør til dem som lagde den planen vi allerede har, men det er selvfølgelig også behov for å oppdatere kunnskap og se på nye tiltak der.

Det er gledelig å se at amputasjoner hos diabetespasienter går ned. Når vi ser på OECDs sammenligning av land, har Norge hatt en betydelig bedring det siste tiåret. Det betyr ikke at vi er i mål, på noen som helst måte. Jeg mener fortsatt at dette må ha høy prioritet. Som jeg sa i innlegget, er samhandling viktig, også mellom ulike profesjoner. At vi tar i bruk alle de gode kreftene vi har, som kan være en styrke for dette arbeidet, mener jeg er positivt. Så må vi huske på hva som er allmennlegetjenestens ansvar, og hva som er spesialisthelsetjenestens ansvar, og sørge for at pasientene får de tilbudene de har krav på.

Bård Hoksrud (FrP) [11:46:33]: Jeg registrerer at statsråden ikke svarer på spørsmålet, for det var veldig konkret og tydelig: Vil han nå sørge for at fotterapeutene blir en del av behandlingstilbudet, og at de skal brukes i forbindelse med diabetespasienter? I den planen som vi har, og som statsråden sier at vi skal fortsette med, ligger det ingenting om dette. Det er fordi det har kommet ny kunnskap. Vi har bl.a. sett at Sverige har gjort en kjempejobb og halvert antallet. Her kan det være snakk om å spare 200 mill. kr–250 mill. kr og ikke minst om enorme forbedringer av livskvaliteten til mennesker som slipper å amputere, fordi man tar i bruk dette.

Diabetesforbundet har sett at det jobbes i Helsedirektoratet, og det kommer innspill, men dette er altså ikke nevnt, så vidt jeg vet, i den nye planen. Da er utfordringen min: Vil statsråden sørge for at dette kommer med i planen, når vi ser de enormt gode resultatene man har hatt i nabolandene våre, og muligheten for å kunne gi bedre livskvalitet til mange diabetespasienter? Det er det jeg utfordrer statsråden på.

Statsråd Jan Christian Vestre [11:47:36]: Jeg skal forsøke å være tydeligere, for det jeg sa, var at vi må ta i

bruk alle de gode kreftene vi har, også på tvers av ulike profesjoner og ulike yrkesgrupper, som gjør en viktig jobb i vår felles helsetjeneste. Der ligger ansvaret til allmennlegetjenesten og spesialisthelsetjenesten fast. Det er selvfølgelig også andre yrkesgrupper som kan være med i dette for å sikre pasientene et godt tilbud. Det kan være at fotterapeutene spiller en viktig rolle der, det har jeg ikke noen grunn til å betvile representantens engasjement for.

Når vi sammenligner med Sverige, har Norge hatt en større nedgang enn det Sverige har hatt det siste tiåret, og det er veldig positivt. Tallene i Norge og Sverige er nå ganske jevnstore, men vi må fortsatt jobbe for å få ned antall amputasjoner. Vi må fortsatt jobbe for at diabetespasientene får et enda bedre tilbud. At vi har såpass klare faglige retningslinjer fra Helsedirektoratet, som også følges opp med en historisk satsing nettopp på fastlegeordningen – fastlegene er jo mest i kontakt med hver enkelt pasient – vil bidra til at vi forhåpentligvis får ned disse tallene ytterligere.

Spørsmål 4

Marie Sneve Martinussen (R) [11:48:47]: «I dag behandles ikke tennene som en del av kroppen. Regjeringa har satt ned et tannhelseutvalg som har frist for å legge fram sin utredning i juni. Utvalget fikk blant annet i oppdrag å vurdere hvordan tannhelsetjenestene kan bli likestilt med andre helsetjenester. Vi får med dette en historisk mulighet.

Er regjeringa forberedt på å prioritere tannhelse så fort utredningen kommer, slik at vi sammen kan få tatt dette hullet i velferdsstaten?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:49:18]: Takk for spørsmålet. Dette er også et viktig tema. La meg først få gratulere representanten med godt gjennomført landsmøte og valg. Jeg ser fram til samarbeidet.

Allerede i Hurdalsplattformen slo vi fast at vi ønsket en gradvis utvidelse av den offentlige tannhelsetjenesten, med mål om å likestille den med andre helsetjenester. Siden da har regjeringen – sammen med budsjettpartner SV på Stortinget – styrket tannhelsefeltet betydelig. Det er en viktig prioritering fordi det også bidrar til å redusere sosiale forskjeller, som gjør seg særlig tydelige innenfor tannhelse.

Konkret har vi altså sammen med budsjettpartner SV økt tannhelsebudsjettet med nærmere 1 mrd. kr så langt. Et konkret eksempel og resultat av dette er et nytt offentlig tannhelsetilbud til unge voksne i aldersgruppen 21–24 år. Nå får denne aldersgruppen samme tannhelsetilbud som aldersgruppen 19–20 år, altså en gradvis utvidelse av det offentlige tilbudet. Med dette følger

også 400 mill. kr til fylkeskommunene, som skal brukes til formålet.

For årets budsjett ble rammetilskuddet til fylkeskommunen styrket med ytterligere 300 mill. kr gjennom budsjettforliket, bl.a. for å legge til rette for at flere som har rett til offentlige tannhelsetjenester, får kunnskap om rettighetene sine. Eldre på sykehjem og eldre som mottar hjemmesykepleie, er også grupper som vil få et bedre tjenestetilbud. Dette er eksempler på hvordan vi gradvis utvider tilbudet.

Jeg vil legge til at tilrettelagt tannhelsetilbud til mennesker som er blitt utsatt for tortur, overgrep eller har odontofobi, er styrket. Det gjelder også for refusjonsordningene over folketrygden til tannregulering.

Som representanten sier, er det parallelt med at vi har gjort disse styrkingene på 1 mrd. kr, satt ned et offentlig utvalg som foretar en helhetlig gjennomgang av tannhelsetjenesten. Mandatet til utvalget er svært bredt, og vi har store forventninger til denne NOU-en. Det tror jeg blir viktig for alle partiene, ikke bare i budsjettprioriteringer, men også i programprosessene som nå pågår.

Jeg vil benytte anledningen til å informere om at utvalget har bedt om noe mer tid til å løse dette oppdraget. Vi har godtatt en utsettelse til senest 1. oktober – om mulig før. Uavhengig av framleggelsestidspunktet tror jeg at denne NOU-en kan danne et godt grunnlag for en bred debatt om hvilken retning utviklingen av tannhelsetjenestene våre skal ta, og også være utgangspunkt for noen tydelige veivalg om hva vi ønsker å bruke pengene på over de neste årene. Jeg kan i hvert fall gjøre det helt klart at utvalgets anbefalinger kommer til å bli viktige inn i det arbeidet vi skal gjøre for å styrke vår felles tannhelsetjeneste samlet sett.

Marie Sneve Martinussen (R) [11:52:06]: Den oppdateringen om at utvalgets anbefalinger ikke kommer før i oktober, er viktig. Det betyr – etter som jeg forstår – at regjeringen ikke har mulighet til å følge opp utvalget i sitt forslag til budsjett for 2025. Det hadde vi håpet at man kunne ha muligheten til, men det vil man jo ikke få hvis den kommer senest 1. oktober.

Både Senterpartiet og Arbeiderpartiet, som sitter i regjering, har veldig gode vedtak der partidemokratiet har løftet fram at man vil at tannhelse skal finansieres av det offentlige, i likhet med andre helsetjenester. Da Arbeiderpartiet vedtok dette, sa Høyre at det viste at Arbeiderpartiet var helt ute av kontroll. Jeg mener det motsatte. Det viser at man har lyst til å ta kontroll over et stort problem i samfunnet, men så er spørsmålet om man rekker det før stortingsvalget.

Spørsmålet blir: Når utredningen kommer i oktober, er regjeringen innstilt på at vi kan sette oss ned her i Stortinget og jobbe med utgangspunkt i den, for å finne

ut hvordan vi felles kan gå til valg på en tannhelsereform som faktisk gjør tennene til en del av kroppen, som partiene egentlig er enige om?

Statsråd Jan Christian Vestre [11:53:10]: Jeg skulle gjerne sett at utvalget leverte før. Samtidig er dette en anmodning fra utvalget, ved dets leder, og jeg har stor respekt for at de har fått et stort og bredt mandat. De skal gjøre krevende avveininger. Jeg forstår også at utvalget er opptatt av å legge fram en god rapport. For såpass store reformer vi potensielt snakker om her, tror jeg Stortinget er tjent med at vi har et godt kunnskapsgrunnlag når vi går i gang med det arbeidet. Derfor er det litt uheldig, men jeg tror likevel at vi i et langt perspektiv kan leve med disse ukene med utsettelse, så lenge resultatet blir bra.

Det er for tidlig å forskuttere hva som står der – det vet jeg like lite om som representanten – og også se på mulige utvidelser av tilbudet. Likevel mener jeg at det vi nå har gjort gjennom disse tre årene, gjennom at vi gradvis har utvidet tannhelsetilbudet som en del av det offentlige tannhelsetilbudet vårt, er et uttrykk for at det er vilje til å satse på dette, at det er vilje til å bidra aktivt for å få ned de sosiale forskjellene. Når rapporten kommer, må vi se hva vi kan få til også de neste årene, opp mot andre velferdsprioriteringer.

Marie Sneve Martinussen (R) [11:54:14]: De utvidelsene regjeringen har gjort, er gode utvidelser, men problemet er både at det ikke har fulgt med nok penger, at tilskuddene man får, fortsatt er for lave, og også at utvidelsene handler om alder og diagnoser, ikke det som faktisk gjør at folk ikke går til tannlegen, nemlig økonomi. Samtidig som man har brukt mer penger på tannhelse, har Norge vært gjennom en priskrise, som dessverre gjør at folk har dårligere råd. SSB varsler nå om at flere hundre tusen ikke gikk til tannlegen i fjor, selv om de hadde behov for det, og det er flere enn året før. Der statsråden ellers også har gått til kamp mot helsekøene, kan man kanskje si at dette er en slags usynlig helsekø. De står ikke i en kø, for de har ikke råd til å gå til tannlegen.

Jeg håper statsråden er klar for å kaste seg rundt når denne utredningen kommer. Vi vet at utvalg og utredninger veldig fort kan havne i en skuff, men jeg mener at både Arbeiderpartiets, Senterpartiets og Rødts programmer, som er tydelige på dette, gir et grunnlag for at vi sammen kan peke ut veien for en ordentlig tannhelsereform for Norge.

Statsråd Jan Christian Vestre [11:55:17]: Jeg tror jeg er enig i det meste som ble sagt der. Det er selvfølgelig ikke en rapport som skal i skuffen, den kommer vi raskt til å sette oss inn i.

Som representanten sier, er det også riktig at veldig mange nordmenn sliter med at mye har blitt dyrere, så et av de aller viktigste grepene vi tar i statsbudsjettene, er jo å dempe konsekvensene av en historisk høy prisvekst for folk flest gjennom en ansvarlig økonomisk politikk som ikke bidrar til å legge ytterligere press på norsk økonomi. Nå er det heldigvis bedre utsikter i vente, både med redusert prisvekst og forhåpentligvis også etter hvert reduksjon i rentene, men de målrettede tiltakene i timilliarderkronersklassen som er tatt så langt – for å styrke økonomien til studenter, til eldre, til småbarnsfamilier, gjennom både økte ytelser og gjennom å redusere kostnadene for velferdstjenestene – bidrar isolert sett positivt. Jeg er helt enig med representanten i at det er viktig, for i Norge skal vi løse oppgavene sammen, ikke hver for oss, og det er et mål å redusere sosiale forskjeller i vårt land.

Spørsmål 5

Presidenten [11:56:19]: Dette spørsmålet, fra representanten Torgrim Hogstad Hallem til helse- og omsorgsministeren, vil verta teke opp av representanten Guro Holm Skillingstad.

Guro Holm Skillingstad (V) [11:56:34]: «I skriftlig spørsmål til daværende statsråd Ingvild Kjerkol fikk Venstre til svar at regjeringen ikke har noen planer om å endre regelverket for fastlegetilbud i studentsamskipnader eller andre, tilsvarende tilbudet de har ved Studentskipnaden i Oslo.

Vil den nye statsråden vurdere å utvide denne ordningen til å gjelde alle studentsamskipnadene, slik at studenter i resten av landet får et like godt helsetilbud som studentene i Oslo?»

Statsråd Jan Christian Vestre [11:57:04]: Takk for spørsmålet.

Representanten spør om flere studiesteder bør få etablere fastlegetilbud til studenter i regi av studentsamskipnadene, på samme måte som Studentsamskipnaden i Oslo. Da er det viktig å understreke at dette tilbudet, altså allmennlegetjenestetilbudet ved Studentsamskipnaden i Oslo, var etablert før innføringen av fastlegeordningen. Derfor ble dette tilbudet besluttet videreført. Som min forgjenger påpekte i sitt svar, er det et viktig grunnleggende prinsipp i Norge at enhver som er bosatt i en hvilken som helst norsk kommune, har rett til å stå på liste hos fastlege. Det følger av forskrift om pasient- og brukerrettigheter i fastlegeordningen § 2. Innbyggerne står fritt til å velge fastlege, og det er også adgang til å velge fastlege utenfor bostedskommunen. Det

te gjelder også for studenter når de beholder sin folkeregistrerte bostedsadresse.

I samme forskrift § 4 bokstav b står det at tidligere tilmeldt innbygger på en fastlegeliste som flytter tilbake til kommunen etter midlertidig flytting til en annen kommune i en periode som ikke overstiger tre år, har rett på å bli tatt inn igjen på listen. Dette gjelder naturligvis også studenter.

Derfor mener jeg vi kan si at studenter fritt kan velge fastlege på studiestedet sitt, det følger av § 2, og hvis de flytter tilbake til hjemkommunen innen tre år, har studenter rett til å bli tilmeldt tidligere fastleges liste, jf. § 4. Dette mener vi i stort er en god ordning, som sikrer både kvalitet og forutsigbarhet og ikke minst ivaretar det viktige ansvaret vi har for at alle i Norge har tilgang til en god fastlege.

Regjeringen er videre opptatt av å styrke fastlegeordningen og allmennlegetjenesten. Det er viktig for oss at det er kapasitet i tjenesten, at det er god kvalitet i tilbudet, og at fastlegene også har en levelig arbeidshverdag som gjør at de har tid, energi og overskudd til å se pasientene sine og gjøre en god jobb på vegne av dem. Derfor er jeg stolt over det vi har gjort så langt for å styrke fastlegeordningen. Vi ser nå at antall nordmenn som ikke har tilgang til fastleger, er på vei ned. Vi har aldri registrert større rekruttering til fastlegeyrket enn nå. Vi ser også at det for første gang på flere år er flere ledige plasser på enkelte lister. Det gjør at pasientene får flere valgmuligheter. Det gjelder selvfølgelig også for studentene.

Det er grunnen til at regjeringen fortsatt ikke har planer om å endre regelverket for studentsamskipnader eller andre. Vi tror ikke veien er å legge til rette for at vi skal ha egne fastlegetjenester til enkelte innbyggergrupper, men vi tror at studenter, som alle andre, best nyter godt av at vi har et godt allmennlegetilbud og en god fastlegeordning for alle mennesker i Norge.

Guro Holm Skillingstad (V) [12:00:04]: Det er jo helt rett at studenter, som alle andre mennesker, har rett på fastlege, men her har vi et eksempel på at vi har en ordning i Oslo som funker veldig bra. Studentsamskipnaden i Oslo er veldig fornøyd, brukerne er veldig fornøyd, og Norsk studentorganisasjon og Samskipnadsrådet ønsker nettopp å ha denne utvidelsen som jeg tar til orde for. Når du da ikke ønsker å utvide ordningen fordi du mener at studenter, f.eks. i Trondheim og Bergen, blir godt nok ivaretatt av fastlegeordningen som den er i dag, lurer jeg på om du mener at den ordningen som er i Oslo i dag, er positiv for studenter i Oslo og for Oslo kommune. Eller mener du den er negativ for dem som i dag får ta del i ordningen?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:00:52]: Jeg forstår godt oppfølgingsspørsmålet, men la meg si at det viktigste for alle i Norge, uansett om det er studenter eller ikke, er a) at de har tilgang til fastlege, b) at det er god kvalitet i det fastlegetilbudet, og c) at de ikke må vente for lenge på time. Vi overtok en fastlegeordning nærmest – jeg vil si – i krise: flukt fra yrket enkelte steder, altfor mange nordmenn som sto utenfor, og også dessverre for lav rekruttering av nye fastleger inn i ordningen. Så det viktigste vi har gjort, også sammen med Legeforeningen, allmennlegene, er å ha gjort ordningen mer robust gjennom å sørge for at alle nordmenn får et godt tilbud i fastlegeordningen. Det kommer fortsatt til å være den viktigste prioriteringen min. Jeg tror det er mye viktigere for studentene enn at vi lager et mer fragmentert tilbud med enkelte tilbud for enkelte deler av befolkningen.

Så har jeg ingen grunn til å tro at tilbudet på Studentsamskipnaden i Oslo, SiO, ikke er godt, det er helt sikkert veldig, veldig godt, og det tilbudet var der, som sagt, før fastlegeordningen ble innført. Men det betyr ikke nødvendigvis at vi skal utvide den til andre deler av landet.

Guro Holm Skillingstad (V) [12:01:55]: Jeg gir ikke helt slipp på dette, for her har vi en ordning som funker veldig bra i Oslo. Nå skal vi bedre fastlegeordningen, og jeg sier på ingen måte at dette er det viktigste tiltaket for å bedre fastlegeordningen generelt, men her vet vi at hvis de gjør dette flere plasser, vil akkurat denne gruppen få et bedre tilbud. Det er jo ikke tvil om at studenter er i en litt annerledes situasjon enn andre folk i landet.

Statsråden snakker om at vi må tenke nytt, vi må organisere oss på nytt for å bedre helsetjenestetilbudet i Norge – tilbudet om fastlege. Da mener jeg det er opplagt at her har vi et tilbud som vi vet funker godt én plass: Hvorfor ikke utvide det til flere plasser når vi først skal tenke nytt? Så spørsmålet er: Hva er ulempen med å utvide ordningen til flere studentbyer enn bare Oslo?

Presidenten [12:02:50]: Presidenten minner representanten Holm Skillingstad om at talen skal gå via presidenten.

Guro Holm Skillingstad (V) [12:02:55]: Beklager, president!

Statsråd Jan Christian Vestre [12:02:57]: Den feilen har jeg også gjort.

Det blir ikke flere fastleger i tjenestetilbudet vårt om vi lager en mer fragmentert fastlegeordning, vi har akkurat like mange fastleger. Det viktigste er å få flere til å ville bli fastlege. Det viktigste er å sørge for at de fastlegene

vi har, står i yrket sitt. Det viktigste er å få ned lengden, størrelsen, på listene, sånn at fastlegene kan gjøre en god jobb. Vi må også sørge for at alle de om lag 180 000 nordmennene som i dag fortsatt ikke har fastlege, får fastlege. Det er mine prioriteter nr. én, to og tre.

Når det gjelder å styrke allmennlegetjenesten vår, kan det godt være at man kunne ha tenkt seg helt alternative modeller, der vi hadde ulik organisering for ulike deler av befolkningen, men det ville altså ikke løst de grunnleggende problemene vi har. Jeg er opptatt av at vi må gjøre det viktigste først, og det viktigste er å sørge for at vi har en robust ordning som gjør at alle i Norge kan være trygge på at de får hjelp når de trenger det. Det er det vi kommer til å bruke tid og penger på framover.

Spørsmål 6

Seher Aydar (R) [12:04:15]: «Helse- og omsorgsministeren sa at «det er ikke noe mål for meg at det skal bli mer eller mindre enn i dag», i en debatt om helseforetakenes kjøp av tjenester fra kommersielle i Politisk kvarter på NRK 22. mai. Det er i praksis å videreføre høyrepolitikken, der fellesskapets midler ikke bare går til helsetjenestene, men også kan forsvinne til privat berikelse. «Dagens markedstenkning, målstyring og privatisering i helsetjenesten må reduseres», står det i Hurdalsplattformen.

Er det statsråden eller Hurdalsplattformen som gjengir regjeringas politikk riktig?»

Statsråd Jan Christian Vestre [12:04:14]: Begge deler.

Det aller viktigste er å sørge for at vi har en felles, god, offentlig helse- og omsorgstjeneste med høy kvalitet for alle innbyggere i Norge, uansett hvor i landet man bor, og det er velferdsstaten som best kan ivareta det behovet. Jeg har sagt det mange ganger, og jeg gjentar det igjen her: Velferdsstaten skal være den aller beste helseforsikringen vi har i Norge, som skal sikre både likhet og rettferdighet, at vi prioriterer ressursene riktig, og at de som trenger hjelpen, får det. Det er derfor vi har bygd velferdsstaten, og jeg er en ihuga tilhenger av velferdsstaten og at vi skal gjøre den best mulig. Derfor er jeg ikke enig i påstanden om at denne regjeringen på noen som helst måte viderefører Solberg-regjeringens syn når det gjelder private aktører i helsetjenesten.

I Nasjonal helse- og samhandlingsplan, som nå ligger til behandling i Stortinget, har vi sagt at vi vil pålegge de helprivate tilbyderne å rapportere om aktiviteten sin på lik linje med offentlige aktører. Vi har nå på høring et forslag om hvordan dette skal skje. Vi har også sagt at vi ønsker en ny godkjenningsordning for helprivate tilbud. Det tror vi kan være egnet til å bidra til målet om en

sterk felles helse- og omsorgstjeneste. Også her ligger det nå forslag til behandling i Stortinget, som jeg antar at partiet Rødt også kommer til å støtte opp under.

Da regjeringen tiltrådte, gikk min forgjenger umiddelbart i gang med å avvikle godkjenningsordningen i fritt behandlingsvalg. Det er jo hovedforskjellen i synet på offentlig og privat mellom regjeringspartiene og Høyre. Fritt behandlingsvalg, eller fri etableringsrett, ga altså private aktører adgang til å etablere seg fritt og også ha rett til finansiering fra staten, uten at de regionale, offentlige eide helseforetakene hadde god nok kontroll med kvaliteten på tjenestene. Solberg-regjeringens egen evaluering viste at denne ordningen ikke bidro til kortere ventetider eller bedre utnyttelse av knappe ressurser.

Det er store forskjeller her. Når jeg sier at det ikke er noe mål for meg at de regionale helseforetakenes bruk av private leverandører skal bli verken mer eller mindre enn i dag, handler det om at det skal være faglige vurderinger som ligger til grunn når en velger å sette enkelte tjenester ut på anbud. De offentlige eide helseforetakene kjøper i dag private tjenester for om lag 17 mrd. kr årlig. Sånn har det alltid vært, og sånn kommer det til å bli.

Nå har vi nettopp lansert ventetidsløftet, som er et partssammensatt partnerskap der vi har fått med oss arbeidstakerorganisasjonene, arbeidsgiverorganisasjonene, de regionale helseforetakene og også organisasjonene som organiserer de ideelle og private tilbudene, sammen med 2 mrd. kr fra regjeringen, som vi håper Stortinget vil slutte seg til, for å få ventetidene ned. Jeg har sagt at så lenge det er offentlig finansiert, offentlig prioritert og offentlig organisert, altså at det skjer på det offentliges premisser, mener jeg vi skal anerkjenne at private tilbydere kan være en del av dette samarbeidet.

Seher Aydar (R) [12:07:51]: De kommersielle vokser i hullene som skapes i offentlig helsevesen, og kommersielle aktører har profittmotiv. Det betyr at pengene ikke går til helse i sin helhet, men også til eierne, enten det er utenlandske oppkjøpsfond eller noen av Nordens rikeste personer.

I går kunne vi lese at psykiatriklinikken ved Oslo universitetssykehus må kutte i tilbud for å spare inn penger. Behovet for psykisk helsetilbud blir ikke mindre selv om sykehusene kutter i tilbudet. Pasientene blir ikke borte. Tillitsvalgt ved sykehuset sa til NRK at de har kuttet i tilbudet for barn, og de frykter nedlegging av behandling for tidlig psykose eller personlighetsforstyrrelser. Det er alvorlig.

Da lurer jeg på: Mener helseministeren at det er kommersielle aktører som skal dekke det tilbudet det offentlige kutter? Ville det ikke vært bedre at pengene som går til kommersielle, heller blir brukt til å ruste opp sykehusene, sånn at man kan dekke behovet i egen regi?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:08:45]: Grunnregelen i Norge skal være et sterkt offentlig tjenestetilbud, og da må vi ha gode sykehus med gode fagfolk. Vi må også ha offentlig kontroll på ressursene, og vi må sørge for at vi prioriterer riktig. Jeg mener veldig sterkt at det er det offentlige som best kan prioritere knappe ressurser og sørge for at det er likhet og rettferdighet i tjenestetilbudet.

Der våre partier skiller vei, er i synet på om ideelle og private aktører kan inngå i et samarbeid med det offentlige så lenge det er offentlig prioritert, finansiert og organisert. På det mener jeg at svaret skal være ja. Slik har det vært i Norge over lang tid, og slik kommer det også til å være. Hvis det finnes ledig kapasitet blant ideelle eller private aktører som helseforetakene, som altså er 100 pst. offentlig eid, mener er forsvarlig å bruke i en kortere eller lengre periode for å få ned ventetidene, tror jeg folk i Norge er mest opptatt av at de skal få hjelp når de trenger det, og at tjenestene fungerer. Det kommer til å være den viktigste prioriteringen min som helse- og omsorgsminister.

Seher Aydar (R) [12:09:47]: Offentlig kontroll er viktig og bra, men hvis man skal få ned ventetidene, er regel nummer én å ikke kutte i offentlige tilbud, som vi ser skjer i dag.

Jeg hører at helseministeren sier private og ideelle. Det er litt rart for meg å høre at en helseminister fra Arbeiderpartiet har adoptert språkbruken fra NHO. Det er de kommersielle, som har profittmotiv, og så er det de ideelle, som driver nonprofit. Det er to forskjellige ting. La oss sette halen på grisen og kalle kommersielle for kommersielle. Hvis det høres fælt ut å si at regjeringen vil ha kommersielle, er det fordi det er fælt. Folk betaler skatt fordi de vil at vi skal ha gode velferdstjenester i offentlig regi, vi vil ikke gjøre det for at pengene skal havne i noen andres lommer.

Når jeg hører helseministeren sier private og ideelle, vil jeg anta at helseministeren mener private kommersielle og private ideelle. Jeg forstår ikke hva som er argumentet for at de kommersielle skal få muligheten til å hente penger som er bevilget til helse, til egen lomme. Hva er grunnen til at de kommersielle skal få lov til å være en del av helsevesenet vårt? Trenger vi dem virkelig, eller gir vi dem bare penger for at de skal få muligheten til å vokse?

Statsråd Jan Christian Vestre [12:10:49]: I ventetidsløftet brukes både private, ideelle og kommersielle. Det er helt riktig, som representanten Aydar sier, at det er ulike organisasjonsformer. Vi har vært opptatt av å styrke de ideelle aktørene, og vi anerkjenner også at det finnes private kommersielle aktører. De gir tilbud i dag. Det kan man møte på flere måter. Vi kan lukke øynene

og si at vi ikke forholder oss til det, eller vi kan, for å sørge for at innbyggerne i Norge har et godt tjenestetilbud, se på om vi også kan samarbeide med denne delen av helsetjenestene våre for å få ned ventetidene. Dette er altså ikke noe nytt. Sånn har vi jobbet i Norge i flere ti-år, og disse tilbudene finnes allerede i dag. Det er ikke noe mål for meg at det skal bli flere slike tilbud, men jeg anerkjenner at disse tilbudene allerede finnes, og da mener jeg det er bedre å ha offentlig kontroll, offentlig finansiering, få dette inn i den offentlige folden, sånn at vi i større grad kan prioritere ressursene riktig. Det er også grunnen til at vi har fått med oss arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjonene på den innretningen i ventetidsløftet.

Spørsmål 7

Presidenten [12:11:52]: Dette spørsmålet, fra representanten Hege Bae Nyholt til barne- og familieministeren, vil verta teke opp av representanten Mímir Kristjánsson.

Mímir Kristjánsson (R) [12:12:09]: «Barnevernsinstitusjonsutvalgets NOU 2023: 24, avgitt til Barne- og familiedepartementet den 26. oktober 2023, er nå på høring. Utvalget fremmer forslag om kommunalt ansvar for grunnskoleopplæring for barn på institusjon. Dersom kommunen overtar ansvaret fra fylkeskommunen, og de får inn elever fra barnevernsinstitusjoner, må de opprette et fagmiljø på skolen for å ta imot disse elevene.

Hvordan tenker statsråden at kommunene skal håndtere og gi et forsvarlig og helsefremmende opplæringstilbud til denne gruppen, dersom nevnte forslag blir vedtatt?»

Statsråd Kjersti Toppe [12:12:50]: Barn som bur på barnevernsinstitusjon, har same rettar og pliktar etter opplæringslova som alle andre barn har, dvs. rett til å gå på nærskule, rett til spesialundervisning og rett til eit godt fysisk og psykososialt skulemiljø. Likevel ser vi at ein av ti unge som bur på barnevernsinstitusjon i dag, ikkje fullfører vidaregåande opplæring innan dei er 21 år. Årsakene til det er samansette, men det er jo ei stor bekymring, for vi veit at utdanning har betydning for levekår og helse seinare i livet.

Institusjonsutvalet la fram rapporten sin i oktober i fjor, som det er sagt her, og dei hadde fleire forslag som gjaldt utdanninga til barn. Utvalet føreslår å lovfesta at barnevernstenesta i samarbeid med lokale skulemyndigheiter skal laga ein plan for oppfølging av skulegang for alle barn som skal flytta på institusjon. Så føreslår dei altså at ansvaret for opplæringstilbodet i grunnskulen til barn på barnevernsinstitusjon vert flytta til kommunen.

I dag er det fylkeskommunen der barnevernsinstitusjonen ligg, som har plikt til å oppfylle retten elevane har til skulegang både i grunnskulen og i vidaregåande opplæring. Utvalet set spørsmålsteikn ved om det er rett at ansvaret for skuletilbodet skal liggja til eit forvaltningsnivå som ikkje jobbar med denne aldersgruppa, som ikkje kjenner dei gjeldande læreplanane, og som ikkje eig skulen elevane skal gå på.

NOU-en har vore på høring, og regjeringa held no på med oppfølging av dette og andre forslag frå utvalet. I høringa vart det peikt på at dette forslaget treng meir utgreiing, og det held eg på med no.

Det er for tidleg å seia korleis regjeringa vil følgja det opp, men nyleg la regjeringa fram strategien sin for ei ny retning for barnevernets institusjonstilbod, og i han står det at regjeringa vil jobba for at alle barn skal kartleggast før eit institusjonsopphald, òg behovet for helsehjelp og for tilrettelegging av skuletilbodet. I tråd med at retten til å fullføra vidaregåande opplæring er vorten styrkt i ny opplæringslov, vil regjeringa òg arbeida for at barn som flyttar på barnevernsinstitusjon, skal ha ein skuleoppfølgingsplan som vektlegg kontinuitet og oppfølgning.

Mímir Kristjánsson (R) [12:15:19]: Jeg takker statsråden for svaret.

Grunnen til at fylkeskommunene fikk ansvaret for skolegangen til barn på institusjon for rundt 20 år siden, var at kommunene slet med å opprette gode nok opplæringstilbud til denne elevgruppen. Denne elevgruppen har blitt kastet litt fram og tilbake. Dersom kommunene nå overtar ansvaret igjen, må de opprette helt nye fagmiljøer. Det er snakk om en ganske uforutsigbar elevmasse med tanke på både tilrettelegging, livssituasjon og ulike behov, osv. Man risikerer at en elev f.eks. flyttes fra institusjonen kort tid etter at tilbudet er opprettet. Da står skolen igjen med ansatte som plutselig ikke har en elev, eller elever. Det er ikke en bærekraftig måte å organisere opplæringstilbud på.

Hvis kommunene nå overtar ansvaret, er det en stor risiko for at de ikke vil ha det tilstrekkelige budsjettet, fagmiljøet eller viljen som trengs. Spørsmålet er om statsråden deler vår bekymring for at skoletilbudet til svært sårbare barn med dette vil bli prisgitt en veldig variabel kommuneøkonomi landet rundt.

Statsråd Kjersti Toppe [12:16:25]: Bekymringa mi er at med dagens organisering er ikkje skuletilbodet til desse ungane godt nok. Når berre ein av ti fullfører vidaregåande skule, er det ikkje så mykje å ropa hurra for. Her må vi sjå på kva vi kan gjera for å gi desse barna den same retten som alle andre barn. Om ein bur på institusjon, eller om ein bur heime, er det kommunen sitt ansvar å gi barna det tilbodet dei skal ha. For dei som er på

institusjon, er det fylkeskommunen som har ansvaret for grunnskuletilbudet.

Den historiske forteljinga om dette, det eg har høyr, er ei litt anna enn det som representanten Kristjánsson sa. Det er fordi det for 20 år sidan var fylkeskommunen som hadde ansvar for det som er det statlege barnevernet i dag. Det vart statleggjort, og dette har hengt igjen etter den tida. Det er iallfall den forklaringa eg har fått.

Eg tenkjer at vi må greia ut dette grundig. Den bekymringa som ein tar opp, er òg komen inn i høyringa, og det greier vi no ut vidare.

Mímir Kristjánsson (R) [12:17:26]: Jeg er helt enig med statsråden i at heller ikke dagens system fungerer godt nok, og at det er nødvendig å ta grep for å passe bedre på disse barna.

Et konkret eksempel fra mitt hjemfylke og Hauge-sund er Hollenderhaugen skolesenter, som i 20 år har jobbet med å bygge opp fagmiljø og kompetanse og tatt seg av barna som er der, og som nå plutselig kan stå i fare for å få hele den kompetansen oppløst ved at det må flyttes folk derfra til ulike kommuner. Frykten vår er vel at hvis kommunene nå overtar ansvaret, vil det som finnes av fagkompetanse på dette området, også bli pulverisert.

Spørsmålet er om statsråden deler bekymringen for at sånne etablerte fagmiljøer bygges ned, hvis man skal overføre dette til hver enkelt kommune.

Statsråd Kjersti Toppe [12:18:22]: Fleire høyringsinstansar har peikt på at i denne vurderinga må vi sørgja for at vi tar vare på dei tilboda som fylkeskommunen i dag har etablert – representanten viser sikkert til eitt av dei – særleg for barn som ikkje er i stand til å gå på ein vanleg skule. Det tenkjer eg er ei viktig innvending.

Så vil eg seia at det er eit mål at òg barn i barnevernet som kan det, skal ha rett til å gå på nærskulen sin, til å kunna gå på den skulen dei har gått på før, og at vi må leggja til rette for det, både barnevernet og skulemyndigheitene. Tenkjer vi på det, er det òg noko i forslaget frå utvalet om at det er rart at fylkeskommunane i dag har ansvar for noko som kommunane elles har ansvar for når det gjeld dei andre barna.

Dette følgjer vi opp, og vi har ikkje tatt ei endeleg avgjerd.

Spørsmål 8

Presidenten [12:19:25]: Dette spørsmålet, frå representanten Frank Edvard Sve til samferdselsministeren, vil verta teke opp av representanten Himanshu Gulati.

Himanshu Gulati (FrP) [12:19:33]: ««Kø og kaos» ser ut til å vere eit slagord i dagens regjering, der samferdselsministeren legg opp til å gjere dette skikkeleg gale for sentrale delar av Oslo og Austlandet.

Kan statsråden forklare tankegangen, strategien og kva ein ynskjer å oppnå som eit ledd i slagordet til regjeringa, «nå er det vanlige folks tur», ved å kaste elbilane ut av kollektivfelta, samtidig som vegar vert stengde og det vert planlagt ytterlegere stenging av vegar, fjerning av parkeringsplassar og nedsetting av fartsgrenser, der folket skal plagast mest mogleg?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:20:13]: Svaret kommer ikke på nynorsk, men dog: Hovedformålet med ombygging av Ring 1 er å ivareta sikkerheten i nytt regjeringskvartal. Ved normal tunnelrehabilitering ville Statens vegvesen opprettholdt halvparten av kapasiteten, det vil si å stenge ett løp av gangen under anleggsperioden. Konsekvensene av en omfordeling av trafikk i en slik situasjon ville blitt omtrent halvparten av dem vi får nå, når vi må helstenge Ring 1. Når Ring 1 stenges, vil hoveddelen av trafikken som i dag kjører der, overføres til Operatunnelen, et tunnelsystem som allerede er på kapasitetsgrense før Ring 1 stenges midlertidig. Det er derfor viktig å få flere til å reise kollektivt, sykle eller gå for å gi bedre plass til kollektivtransporten, næringstrafikken og andre som må kjøre bil. Kø i Operatunnelen vil øke risikoen for ulykker og gi redusert framkommelighet for bl.a. nødeter ved alvorlige hendelser i tunnelen.

I stengningsperioden vil det bli gjennomført avbøtende trafikale tiltak for å begrense privatbilismen inn mot Oslo sentrum og for å få bedre framkommelighet og kapasitet i busstrafikken. Adgangen for elbiler i kollektivfeltet på europa- og riksvei i Oslo og Akershus fjernes midlertidig i tre år for å gi busstrafikken bedre framkommelighet og høyere hastighet, slik at bussene kan frakte flere passasjerer. Elbilforbudet i kollektivfeltene ble innført 6. mai. Det har sånn sett virket i relativt kort tid. Statens vegvesen har opplyst at tiltak i hovedsak har virket etter hensikten, med bedre framkommelighet og hastighet for busstrafikken, høyere kollektivandeler og mindre biltrafikk i Oslo sentrum. Foreløpige og usikre registreringer har vist at bilkøene og forsinkelsene har økt på E18 vest til Oslo sentrum. Det er nok kjent. Jeg har stor forståelse for den ulempen det er for dem som opplever å stå i lengre kø enn de har gjort før. Statens vegvesen mener imidlertid det er et nødvendig tiltak for å redusere biltrafikken til Oslo sentrum når Ring 1 skal helstenges for en periode på tre år.

Framover vurderes framkommeligheten for næringstransporten. Den vurderes prioritert ved å omgjøre kollektivfelt på utvalgte strekninger til også å være tungtrafikk-

felt der det ikke er til hinder for busstrafikken. Samferdselsdepartementet anbefaler at samarbeid og dialog mellom Statens vegvesen og Oslo kommune videreføres i samhandlingsforumet for Ring 1, der det også er etablert dialog med Akershus fylkeskommune og andre berørte kommuner. Tiltak for å bedre situasjonen for alle trafikantgrupper ved midlertidig stenging av Ring 1 er noe som selvfølgelig vil vurderes løpende.

Himanshu Gulati (FrP) [12:23:02]: Situasjonen etter 6. mai er at titusenvis av pendlere må stå i lange køer inn til Oslo, både fra vestsiden, som statsråden nevner, og også fra E6 innover til Oslo. Mange melder om at rushtiden er utvidet med opptil en time, og at de bruker opptil dobbelt så lang tid til jobb som tidligere. Det er verken bra for den enkelte pendler, for samfunnsøkonomien eller for klimaet og miljøet. Konsekvensene av det som har skjedd, er ganske dramatiske for mange der ute. Samtidig hører jeg at statsråden nevner avbøtende tiltak. Jeg ønsker å spørre statsråden om hva som ligger i disse tiltakene. Når får vi se noe til dem, og får det noen som helst effekt før sommeren?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:23:52]: La meg først si at Statens vegvesen selvfølgelig løpende evaluerer erfaringene med denne midlertidige utestengningen av elbiler fra kollektivfeltene, sånn at det vil kunne komme ny kunnskap som muliggjør vurderinger av andre typer innretninger på dette. Men det jeg primært nevnte, var å slippe tungbiltrafikken til i kollektivfeltet, slik at næringstrafikken ikke blir stående i den samme køen. De opplysningene vi i alle fall får, er at når det gjelder E6 nordfra og E6 sydfra, er det ikke spesielt store endringer – hvis det overhodet er noen – men vestfra er det ingen tvil om at det har blitt lengre køer.

Himanshu Gulati (FrP) [12:24:42]: De tiltakene som statsråden nevner, ser ikke ut til å kunne gagne pendlerne, altså privatbilister. De er først og fremst for næringssjåfører. Selv om det er bra, er det fortsatt mange som vil måtte lide i dette kaoset. Køkaoset som er skapt, og som har vart nesten en måned nå, har skjedd uten at en eneste vei eller tunnel foreløpig er stengt eller revet, meg bekjent. Den situasjonen som er der ute, oppleves av mange som uholdbar. Kan statsråden garantere at det samme kaoset som mange føler på i disse dagene, ikke vil vare de neste tre årene?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:25:29]: Jeg tror vi må spole tilbake til hvorfor dette skjer. Dette skjer fordi det bygges et nytt regjeringskvartal. Det er sikkerhetsmessige forhold som tilsier at Ring 1 skal senkes. Det er en beslutning som er tatt. Den beslutningen innebærer konsekvenser. Den vil også innebære trafikale konse-

kvenser. Det er veldig vanskelig å gi garantier, men erfaringene er at når man tar den typen trafikale grep, flytter trafikken seg over til alternative transportformer eller andre trafikkløp. Dette planlegger man for. Man har i forkant gjort så gode analyser som man overhodet kan, men det er jo først når man setter tiltakene i verk fullt ut, at man får se hvordan det faktisk virker. Da kan det være aktuelt at man må foreta justeringer, men det har ikke jeg tenkt å foregripe her og nå, annet enn å si at dette selvfølgelig er noe vi er interessert i å få til å fungere best mulig. Det er ingen som ønsker å skape kø og kaos. Vi ønsker å få dette til.

Spørsmål 9

Morten Wold (FrP) [12:26:41]: «Nye Veier AS har beregnet kostnaden for Ringeriksbanen til ca. 33 mrd. kr, ekskludert mva. Statsråden anslår i sitt NTP-forslag at kostnaden for dobbeltspor på togstrekningen Råde-Fredrikstad blir 23 mrd. kr. Bane Nor opererer med priser ekskludert mva.

Er da Ringeriksbanen tre ganger så dyr som utbyggingen av togstrekningen Råde-Fredrikstad, som statsråden sa flere ganger i svar på mitt spørsmål i forrige spørretime?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:27:09]: Representanten Wold har gjort meg oppmerksom på at jeg i spørretimen for to uker siden, onsdag 15. mai, i en diskusjon med ham om kostnader, ikke uttrykte meg presist nok. Jeg takker for anledningen til å få fram det jeg mener er de viktigste poengene i denne sammenhengen.

Det infrastrukturtiltaket som gir to tog i timen i grunnrute til Fredrikstad, der dobbeltsporet mellom Haug og Seut er den vesentligste delen av denne kostnaden, er kostnadsestimert til 23 mrd. kr. Det er riktig. Ringeriksporteføljen, det vil si Fellesprosjektet Ringeriksbanen og E16, FRE16, er kostnadsestimert til i overkant av 53 mrd. kr.

Det er verdt å merke seg at det i inneværende NTP er satt av 15,9 mrd. kr til utbygging på Østfoldbanen, og at prosjektet vil gå ut over NTP-perioden.

Mitt poeng var at å sette i gang FRE16 med Ringeriksbanen og hele det prosjektet er et mye større økonomisk løft enn å starte utbyggingen på Østfoldbanen til Fredrikstad. Det gjelder for så vidt også dersom man sammenlikner tiltak på Østfoldbanen med kun jernbaneløp i ringeriksprosjektet. Der er det riktig som representanten sier, at Ringeriksbanen alene er estimert til 32,3 mrd. kr.

Morten Wold (FrP) [12:28:29]: Som statsråden sikkert har fått med seg, presenterte Fremskrittspartiet sin

alternative NTP i går, hvor vi har lagt inn Ringeriksbanen i første del av perioden. Men statsråden ønsker bare å bygge veien og ikke jernbanen, i dette fellesprosjektet. Økonomisk vil det være en katastrofe. Bare riggekostnadene i store prosjekter er anslått til ca. 20 pst. av totalenkostnadene. I tillegg vet vi at Nye veier fant 5 mrd. kr i innsparinger, mye på grunn av samdriftsfordelene i fellesprosjektet. Hva tenker statsråden om de pengene, de innsparingene, som Nye veier fant, også om de mange milliarder kronene som allerede er brukt i forberedelser til realisering av fellesprosjektet?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:29:31]: Vi har i denne NTP-en lagt særlig vekt på at det skal være en realistisk og ansvarlig plan, og vi har prioritert drift, vedlikehold, mindre investeringer og fornyelse høyere. Da har vi måttet ta noen valg om at noen av de store prosjektene, ofte også kalt gigaprojekter, må vente. Det betyr ikke at de er skrinlagt, men uansett hvordan man snur og vender på det, kommer ikke representanten Wold unna det faktum at 53 mrd. kr til et sånt prosjekt i helhet er et veldig, veldig stort beløp. Hvis Fremskrittspartiet ønsker å prioritere dette på bekostning av andre samfunnsområder, er det et valg Fremskrittspartiet må ta. Men vi har vært opptatt av, når vi legger fram regjeringens politikk, at alt skal henge sammen. Erfaringene de senere årene er at det har vist seg vanskelig å trappe opp NTP-en – det har nær sagt alle partier vist – så det å lage en plan som det går an å forholde seg til, og som det går an å følge, tror jeg er en mer verdi for oss alle sammen.

Morten Wold (FrP) [12:30:27]: Noe av tanken med dette fellesprosjektet har jo vært at man må nyttiggjøre seg alle massene som skal tas ut fra tunneler og skjæringer, for å bygge veien. Det er snakk om ca. 10 mill. m³ som trengs. Dersom veien nå skal bygges uten at banen kommer, vil man da ha et problem med å realisere det store behovet for masser til veibygging. Hvordan har statsråden tenkt å løse det problemet, hvis jernbanen ikke bygges og man ikke får tilgang til de massene som er nødvendig?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:31:15]: Nå har vi aldri tatt til orde for at jernbanen ikke skal bygges, men vi ønsker å dele fellesprosjektet opp for å få tatt veidelen først fordi det tross alt er der vi har de største utfordringene med tanke på framkommelighet og ulykker. Det er jo en veldig ulykkesutsatt vei. Vår analyse har vært at fellesprosjektet, med et så stort volum som det har, rett og slett er blitt en fiende mot å få gjort det som er aller viktigst. Det betyr ikke at jernbaneprosjektet er skrinlagt.

Men representanten Wold har selvfølgelig rett i at når man har planlagt et fellesprosjekt og nå går over i en

annen retning, har det noen ulemper ved seg – det er ikke til å stikke under stol. Men det er slike vurderinger vi har foretatt når vi har lagt dette fram for Stortinget. Nå ligger saken i Stortinget, og vi får se hva Stortinget uttaler om dette.

Vi skal selvfølgelig jobbe med å avklare den planen som er vedtatt, den reguleringsplanen som gjelder, og i hvor stor grad den kan benyttes. Vi ønsker å benytte den i så stor grad som overhodet mulig. Så må vi se på om det er ting som skal gjøres der for nettopp å få tatt vare på mest mulig av synergiene, selv om det da kan bli faseforskyvning for når prosjektene bygges.

Spørsmål 10

Sofie Marhaug (R) [12:32:33]: «Den 10. mai sendte statsråden et brev til EU-kommisæren for energi om innføringen av fornybardirektivet i Norge. Der skriver statsråden om den ventede innføringen av regelverket i Norge.

Skal brevet leses som at Norge har bestemt seg for å innføre fornybardirektivet, og kan jeg be statsråden svare et ja eller nei?»

Statsråd Terje Aasland [12:33:01]: Fornybardirektivet av 2018 er vedtatt i EU, men ikke innlemmet i EØS-avtalen. Direktivet bygger videre på EUs fornybardirektiv av 2009, som ble innlemmet i EØS-avtalen i 2011. EØS-avtalen bygger på en forutsetning om at relevant EU-regelverk innlemmes. I tråd med EØS-avtalen arbeider regjeringen med oppfølgingen av fornybardirektivet av 2018. Regjeringen arbeider for å få redusert etterslep av regelverk som er vedtatt i EU, men ikke innlemmet i EØS-avtalen.

Det er grunn til å minne om at EØS-avtalen er den viktigste avtalen Norge har med EU, ikke minst for norsk næringsliv. Gjennom EØS-avtalen får norske bedrifter adgang til det europeiske markedet på like konkurransevilkår, og avtalen gir rettigheter og plikter av betydning til næringsliv og innbyggere. Like vilkår for aktører i det indre markedet er et fundament i EØS-avtalen. Det skaper forutsigbare rammevilkår for norske aktører. Hensynet til et godt EØS-samarbeid gjør seg også gjeldende på energiområdet og for regelverk, slik som fornybardirektivet.

I arbeidet med fornybardirektivet av 2018 er jeg opptatt av at norske interesser ivaretas. Jeg er opptatt av at vi skal vurdere innholdet i direktivet grundig opp mot egenskapene i det norske energisystemet og de rammevilkårene som gjelder for fornybarnæringen i dag. Dette er et pågående arbeid som også omfatter spørsmål om eventuelle EØS-tilpasninger i direktivet. Nødvendig framdrift i arbeidet med fornybardirektivet er en priori-

tert oppgave for meg, som jeg ga uttrykk for i mitt svar til EU-kommissæren for energi.

Arbeidet med fornybardirektivet gjøres i tett dialog med berørte departementer, våre EFTA-partnere, Island og Liechtenstein, og med EU-kommisjonen. Det er per i dag ikke truffet en beslutning om å innlemme fornybardirektivet i EØS-avtalen. Det er for tidlig nå å si når det kan skje, og hva som blir innholdet i en proposisjon til Stortinget om innlemmelse av direktivet i EØS-avtalen.

Sofie Marhaug (R) [12:35:06]: Det er ingen hemmelighet at det er sterk motstand mot EUs fjerde energimarkedspakke på Stortinget og også mot dette direktivet, som er ett av fire direktiver og fire forordninger i den pakken. Senterpartiet er mot fjerde energimarkedspakke, Rødt er mot den, SV er mot den, og Framskrittspartiet er mot den. Regjeringen står i en spagat.

Jeg merket meg at statsråden snakket om når det kan skje, ikke hvis det kan skje. Hvis det er sånn at man reelt sett ikke har bestemt seg, er det ikke et «når», det er et «hvis». I brevet til EU-kommissæren skriver statsråden at han forsikrer om å gjøre de nødvendige ressursene tilgjengelig fra vår side, og sier at man har trappet opp vår innsats. For meg peker dette i retning av at man forsøker å innlemme det, altså ikke et «hvis», men et «når». Er ikke statsråden enig i at det legger ganske strenge føringer i en politisk betent sak?

Statsråd Terje Aasland [12:36:10]: Som jeg skisserer i mitt svarbrev til EU-kommissæren for energi, er fornybardirektivet fra 2018 prioritert i vårt arbeid, som jeg også sa i mitt første svar. Selv om dette direktivet nå er en prioritet, skal det følge kjente EØS-prosesser. Dette inkluderer nødvendige vurderinger av eventuelle tilpasninger og særlige forhold. Som jeg orienterte EU-kommissæren om, vil vi utarbeide et utkast til en EØS-komiteébeslutning så raskt som mulig.

I dette arbeidet vil vi gjennomføre en kartlegging om ivaretagelse av norske interesser, som er svært viktig. Videre vil vi sikte mot en EØS-komiteébeslutning om innlemmelse av fornybardirektivet av 2018. Prosessen fram til en formell EØS-komiteébeslutning vil avhenge av interne prosesser både på EØS/EFTA-siden og på EU-siden. Jeg tar sikte på at Stortingets samtykke til innlemmelse av direktivet innhentes på vanlig måte, og så får vi se utfallet av det.

Sofie Marhaug (R) [12:37:09]: Takk for det svaret. Jeg skjønner at den formelle beslutningen ligger lenger fram i tid, men det skremmer meg at man har trappet opp arbeidet med å innføre fornybardirektivet. Det er verdt å minne om at det ikke bare er stor motstand på dette punktet på Stortinget, blant regjeringens egne samarbeidspartnere og regjeringsmedlemmer, men

faktisk også utenfor Stortinget. Fellesforbundet ønsker å si nei til fjerde energimarkedspakke og vil trekke oss ut av den tredje.

Statsråden sa noe om norske interesser. Jeg vil minne om at dette fornybardirektivet legger begrensninger på våre konsesjonsprosesser, korter ned tiden til to til maks tre år, og også har et krav om én myndighetsinstans. I dag har vi delt ansvaret mellom kommuner og NVE. Kommunene har fått en vetorett. Er ikke statsråden like bekymret som jeg er, for at kommunenes veto rett i vindkraftsaker forsvinner med dette direktivet?

Statsråd Terje Aasland [12:38:12]: Nei, jeg er ikke så bekymret som det representanten Sofie Marhaug til stadighet gir uttrykk for at hun er. Jeg er ikke bekymret. Det å opprettholde EØS-avtalen som et fundament for vår kontakt med Europa, er et kjempeviktig grunnlag for folk, for bedrifter, for næringslivet. Det handler om like rammebetingelser, like vilkår i utgangspunktet og konkurransesett som gjør at en kan konkurrere ikke bare i Norge, men også mot europeiske bedrifter og virksomheter. Det er kjempeviktig at vi har EØS-avtalen godt intakt. Jeg mener det er viktig at vi implementerer det etterslepet vi har på energiområdet, og så er det viktig at vi kartlegger om det er eventuelle utfordringer med det.

Når det gjelder konsesjonsprosessene i Norge, kommer de til å stå sånn som de er i dag. Jeg ønsker fortløpende i konsesjonsprosessene. Det gjør kanskje ikke representanten Marhaug, som ikke er så bekymret for kraftsituasjonen og tap av muligheter som følge av det. Vi kommer ikke til å spille kommunene utover sidelinjen gjennom disse direktivene. Tvert om kommer vi til å opprettholde kommunene som en viktig instans i både arealavsetningen, arealforvaltningen og deltakelsen i bygging av ny fornybar energi.

Spørsmål 11

Presidenten [12:39:21]: Dette spørsmålet, fra representanten Kari-Anne Jønnes til kunnskapsministeren, vil verta svara på av forskings- og høgare utdanningsministeren på vegner av kunnskapsministeren, som er bortreist.

Kari-Anne Jønnes (H) [12:39:39]: «Regjeringens barnehagestrategi legger opp til at innen 2030 skal 60 pst. av ansatte i barnehager være barnehagelærere. Ifølge SSBs LÆRERMOD vil vi mangle 13 000 barnehagelærere i 2030.

Hva vil statsråden gjøre for å nå regjeringens egen målsetting?»

Statsråd Oddmund Hoel [12:39:59]: Det stemmer at me har høge ambisjonar for barnehagane. Dei siste framskrivingane frå Statistisk sentralbyrå viste dårlegare tilgang på barnehagelærarar, men dei viste framleis at det var mogleg å tilsetje fleire i åra fram mot 2030. Etter det har me hatt ein betydeleg nedgang i søkjarar til lærarutdanningane, og det bekymrar meg sjølvsagt. God kompetanse og tid til å bruke han godt er nøkkelen til kvalitet i barnehagane. Kvalitet på barnehagetilbodet er heilt avgjerande for at alle barn skal oppleve tryggheit, trivsel, meistring og gode barnehagedagar.

Vi lanserte regjeringa sin langsiktige nasjonale barnehagestrategi i januar 2023. Der har me mål om å jobbe for at barnehagelærarane skal utgjere minst 60 pst. av grunnbemanninga, og at alle barnehagar skal ha minst 25 pst. fagarbeidarar innan 2030.

Den siste versjonen av LÆRARMOD, som kom våren 2023, har dessverre gjeve oss tal som ikkje er like positive som dei som var tilgjengelege då me utarbeidde barnehagestrategien. Eg vil då minne om – med dei to ulike talgrunnlag me har hatt her – at det alltid er usikkerheit knytt til framskrivingane, særleg når me ser lenger fram i tid, og så langt fram som til 2030, som me gjer her.

Årets søkjartal til barnehagelærarutdanningane viser at me har ei stor utfordring. Årsakene til dagens rekrutteringssituasjon er mange og samansette, og me tek situasjonen på det aller største alvor. Så saman med elleve organisasjonar har me lagt fram ein strategi for lærarrekruttering, og arbeidet me har lagt ned i strategien, er eit godt utgangspunkt for vidare samarbeid om å få fleire lærarar i barnehage og skole over heile landet.

Eg er bl.a. oppteken av at fleire assistentar i barnehage skal få høve til å ta barnehagelærarutdanning. Å rekruttere og behalde lærarar i barnehagen er eit langsiktig arbeid som me vil prioritere i åra framover. Det viktigaste me kan gjere for å få fleire til å velje læraryrket, er å sørge for at barnehagar og skolar er gode stader å jobbe. Me vil difor gje lærarane gode rammer for jobben og betre utviklingsmoglegheiter, og me vil jobbe med å utvikle eit nytt system for kompetanse og karriereutvikling.

Regjeringa jobbar òg, saman med partane, med kva me kan gjere for å støtte opp om arbeidet mot høgt sjukefråvær, arbeidspress og vikarmangel i barnehagane – utfordringar det òg er viktig å løyse for at barnehagane skal vere gode arbeidsplassar.

Det å auke delen barnehagelærarar til 60 pst. har alltid vore eit ambisiøst mål, men eg meiner at me må halde fast ved det, og så skal eg fortsetje å jobbe for å snu den negative utviklinga saman med partane. 2030 er framleis mange år fram i tid, og med ein god barnehagepolitikk er det fullt mogleg å oppnå ei betre utvikling.

Kari-Anne Jønnes (H) [12:42:58]: Det var et ganske godt svar. Men ifølge SSBs rapport, som kom 6. mai i år, var det ved utgangen av 2023 28 pst. av de barnehagelærerutdannede med mastergrad som var ansatt i barnehage. Av disse var det én av fire som hadde en lederrolle i barnehagen. Det er et paradoks at Studiebarometeret viser oss at barnehagelærerstudenter er mer tilfredse enn dem som tar sykepleier-, lektor- eller lærerutdanning, og likevel sliter vi med å få flere til å bli og forbli barnehagelærer. Barnehagen er tidlig innsats, som statsråden har vært inne på, og trygge rammer for å utvikle seg, og da er det viktig å beholde barnehagelærerne med masterutdanning i barnehagene, gjennom karriereveier og utviklingsmuligheter. Så jeg tillater meg å spørre litt mer: Hvordan følger statsråden opp NOU 2022: 13, «Med videre betydning – Et helhetlig system for kompetanse- og karriereutvikling i barnehage og skole»?

Statsråd Oddmund Hoel [12:44:04]: Takk for òg eit godt tillegsspørsmål og eit viktig tema som representanten Jønnes har teke opp. Me har vore opptekne av å kome godt i gang med å utvikle nye system for kompetanse- og karriereutvikling. Det skal vere klart i 2025. Systemet inkluderer rettleiing av nyutdanna lærarar, det inkluderer karrierevegar, det inkluderer vidareutdanning, og det inkluderer barnehage- og skoleutvikling. Målet er at fleire tilsette i barnehage og skole skal få etter- og vidareutdanning, og at læraryrket skal bli endå betre. Me arbeider òg med å sjå nærare på kva me kan gjere for å støtte barnehagane og barnehageeigarane i ei utfordrande tid med høgt sjukefråvær, arbeidspress og vikarmangel som påverkar rekrutteringa negativt. Kunnskapsministeren inviterte nyleg partane i barnehagesektoren til eit møte om situasjonen, der me fekk belyst saka, og det er samarbeidet som er nøkkelen til å kome vidare.

Kari-Anne Jønnes (H) [12:45:08]: Det er en god avslutning, for det er gjennom samarbeid vi løser det aller meste. Det har de også sett i flere kommuner, deriblant Dovre og Færder, som har veldig gode erfaringer med å ha ansatt spesialpedagog i sine barnehager. Jeg tror statsråden deler ønsket om å få flere profesjoner og mer kompetanse inn i barnehagene, men det er en utfordring med de rammene barnehagene har i dag. Det gjør at de som tar masterutdanning eller spesialpedagogikk, ofte utdanner seg ut av barnehagen. De får attraktive jobber utenfor barnehagen, og vi ønsker å beholde dem i barnehagen.

Hvordan vil regjeringen sikre karriereveier og bidra til å beholde kompetansen i barnehagen? Statsråden har vært innovent karriereveier. Kunne statsråden si noe mer om hvordan de karriereveiene skal utvikles?

Statsråd Oddmund Hoel [12:46:05]: Det er kommunane og dei private barnehageeigarane som må ta jobben og få operasjonalisert dei ambisjonane, planane og tiltaka me gjer på nasjonalt plan. Men me trur det er heilt avgjerande at ein er så konkret som mogleg i det å sjå kva slags kompetanse ein treng i akkurat sin barnehage, kvar mangelen er der, og at ein bruker det handlingsrommet ein har lokalt, til å skaffe gode arbeidsplassar for dei, med den kompetansebakgrunnen dei har. Me har òg, av veksten i dei frie inntektene til kommunane for 2025, gått inn med 250 mill. kr som skal

brukast til auka bemanning i barnehagane. Så me arbeider òg med dette på det økonomiske planet.

Presidenten [12:47:07]: Då er sak nr. 2 avslutta.

Sak nr. 3 [12:47:09]

Referat

Presidenten [12:47:10]: Det ligg ikkje føre noko referat. Dermed er dagens kart handsama ferdig. Ber nokon om ordet før møtet vert heva? – Møtet er heva.

Møtet slutt kl. 12.48.
